

Heidi Nieminen

SAUMA-LEHDEN TAITTOPOHJAT

Viestinnän koulutusohjelma

2013

SAUMA-LEHDEN TAITTOPOHJAT

Nieminen, Heidi
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelma
Joulukuu 2013
Ohjaaja: Iijolainen, Maarika
Sivumäärä: 77
Liitteitä: 11

Asiasanat: Graafinen suunnittelu, ulkoasu, aikakauslehti, taittaminen

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön aiheena oli aikakauslehden taittopohjien suunnittelu. Olen toteuttanut työni asiakkaani toiveiden mukaisesti. Opinnäytetyöni sisältää kaikki ne kohdat, jotka tulisi muistaa julkaisua suunnitellessa, jotta lopputulos olisi paras mahdollinen.

Opinnäytetyöni osoittaa, kuinka laaja-alainen työtehtävä julkaisun suunnittelu on, ja miten paljon suunnittelun eri osa-alueet ovat sidoksissa keskenään. Suunnitteluun tulee käyttää aikaa ja vaivaa. Hyvin tehty pohjasuunnittelu palkitsee tekijänsä. Tässä tapauksessa se palkitsee myös lehden tulevat tekijät.

Opinnäytetyöni aineistona käytin lähinnä julkaisujen suunnittelusta kirjoitettua kirjallisuutta. Suurin osa kirjallisuudesta käsitteli yleisesti julkaisun suunnittelua, joten se on osasy syy miksi käsittelin myös yleistä julkaisun pohjasuunnittelua. Lehteä koskevat samat yleiset seikat kuin muitakin julkaisuja. Osa aineistostani keskittyi kokonaan lehden erikoispiirteisiin, kuten aukeamakeskeiseen suunnitteluun. Näin sain hyvin yhdistämällä yleistä ja yksityiskohtaista tietoa luotua hyvän kokonaiskuvan siitä, miten lehti rakennetaan.

LAYOUT DESIGN FOR THE MAGAZINE SAUMA

Nieminen, Heidi

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in media and communications

December 2013

Supervisor: Iijolainen, Maarika

Number of pages: 77

Appendices: 11

Keywords: Graphic design, layout, magazine

The theme of this functional thesis was to designing layouts for a magazine. The thesis contains all the points you have to remember, to get the best result when designing publications.

The thesis shows how wide thing it is to design a layout. And how much of the different areas of designing are linked to each other. You should spend a lot of time and effort to your design. When the layout is designed well and with thought it will reward its author. And in this case it will also reward the future authors.

The material used in this thesis is mainly written literature. Most of the literature used in this thesis deals the general release of the designing. The general functions concerns magazine as any other publications. Some of the material concentrated entirely to the special features that magazine has, such as spread-centered design. This way I got good combination of general and detailed knowledge of how to create fine magazine.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TOIMEKSIANTO.....	7
	2.1 Uudistuva hakijalehti	7
	2.2 Hakijalehti ennen	8
	2.3 Uuden lehden juttutyypit	9
3	AIKAKAUSLEHTI.....	9
4	ALUSTAVAT SUUNNITELMAT.....	10
5	KOHDERYHMÄ	11
	5.1 Kenelle tehdään?.....	11
	5.2 Lukija	11
	5.3 Kulttuuri ja tottumus.....	12
	5.4 Sauman kohderyhmä.....	12
6	ULKOASU	13
	6.1 Järjestystä ja erottumista.....	13
	6.2 Viesti	14
7	PERUSRAKENNE	15
	7.1 Suunnittelun pohja	15
	7.2 Formaatti ja julkaisutapa.....	15
	7.2.1 Sivukoko.....	16
	7.2.2 Sivumäärä.....	17
	7.2.3 Paperi	19
	7.3 Suunnittelupohja	20
	7.3.1 Mainospaikat	21
	7.3.2 Kannet	22
	7.3.3 Sisällysluettelo	26
	7.3.4 Logo	28
	7.3.5 Palstat	30
	7.3.6 Marginaalit ja sidonta.....	31
8	KUVAT	33
	8.1 Kuvalla on tärkeä tehtävä	33
	8.2 Valokuvat.....	34
	8.3 Graafiset elementit	38
9	TYPOGRAFIA.....	39
	9.1 Mitä on typografia?.....	39
	9.2 Kirjaintyylien valinta	40

9.3 Sauman typografia	42
9.3.1 Leipäteksti	43
9.3.2 Otsikko	45
9.3.3 Ingressi	46
9.3.4 Alaotsikko	47
9.3.5 Kuvateksti.....	48
10 VISUAALISUUS	49
10.1 Tyylimäärittely.....	49
10.2 Koristeelliset elementit	51
11 SUUNNITTELU	55
11.1 Toteutumisen edellytys	55
11.2 Sauman sivupohjat.....	56
12 SOMMITTELU	58
12.1 Elementtien paikantaminen.....	58
12.2 Tyhjä tila	59
12.3 Kontrasti	60
12.4 Suunnat ja huomiopiste.....	62
12.5 Symmetriat ja pinnan jako	63
12.6 Rytmi	65
13 VÄRIMAAILMA.....	66
14 TAITTO.....	70
15 GRAAFINEN OHJEISTO TULEVAAN KÄYTTÖÖN	72
16 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI	73
17 LOPUKSI.....	74
LÄHTEET.....	76
LIITTEET 1-7 Sauman kansivariaatiot	
LIITTEET 8-11 Graafisen ohjeiston sisältöä	

1 JOHDANTO

Toiminnallisen opinnäytetyöni aihe on aikakauslehden taittopohjien suunnittelu. Olen painottanut opiskeluni visuaaliseen osaamiseen, erityisesti graafiseen suunnitteluun. Päätin jo seminaarityöni aiheita valitessani, että haluan toteuttaa opinnäytetyöni suunnittelemalla ja tekemällä jotain konkreettista. Seminaarityöni käsitteli taittopohjien suunnittelua. Koska olin kiinnostunut aiheesta, minulle tarjottiin mahdollisuutta suunnitella opinnäytetyönä Satakunnan ammattikorkeakoulun uudistuvalla hakijalehdelle taittopohjat. Lisäksi suunnittelin ja toteutin suunnittelemalleni lehdelle graafisen ohjeistuksen.

Jokaisessa painotyössä on osattava huomioida tietyt suunnitelmalliset peruseikat päästäkseen parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen. Pääpaino opinnäytetyössäni on taittopohjien suunnittelulla, mutta suunnittelu ja toteutus kulkevat lähes käsi kädessä - varsinkin silloin kun yksi ihminen on suunnittelun ja toteutuksen takana.

Visuaalisen ilmeen suunnittelussa julkaisulle tulee luoda palstoitus, marginaalit, kuvitus, kirjasintyypit, värimaailma ja kaikki ulkoasuun vaikuttavat seikat. Jokaisella lehdellä tulee olla oma tarkasti määritelty tyylinsä ja teemansa, jota se noudattaa läpi koko julkaisun. (Lamberg, Keränen, & Penttinen, 2003, 76; Honeywell, & Carpenter, 2005, 142, 154.) Lehden teemana voi toimia mikä tahansa maan ja taivaan välillä, kunhan sille on kysyntää.

Lehtitaittoa varten luodaan taittopohja, jonka päälle rakennetaan kaikki tarvittavat elementit. Taittopohjan tulee sisältää muun muassa palstaleveydet, käytetyt kirjaset, otsikoiden paikat ja käytetyt värisävyt. (Lamberg ym. 2005, 76.) Julkaisun tyyli on helppo pitää puhtaana ja johdonmukaisena juuri taittopohjan avulla. Hyvin rakennetulle pohjalle on helppo luoda uusi julkaisunumero kerta kerran jälkeen. Pohjaratkaisujen suunnitteluun kuluu paljon aikaa, mutta tulevaisuutta ajatellen kunnolla rakennettu pohja säästää aikaa ja vaivaa. (Parker 1998, 4.)

Yksi lehden suunnittelun vaikeuksista on ymmärtää, miten paljon suunnittelun eri osiot ovat kytköksissä toisiinsa. Tämän vuoksi jokainen vaihe suunnittelussa on tär-

keä. On vaikea jatkaa seuraavaan vaiheeseen, jos välistä puuttuu yksi osa tai se on puutteellinen. Puutteet suunnittelun rungossa ehkäisevät luomasta lukijalle parasta mahdollista lukukokemusta. Hyvän graafisen suunnittelun tulisi olla lukijalleen näkymätöntä. (Honeywell ym. 2005, 15, 89.) Lukijan ei tulisi huomata suunnitteluprosessia, hänen tulisi vain nauttia lopputuloksesta.

2 TOIMEKSIANTO

2.1 Uudistuva hakijalehti

Sain Satakunnan ammattikorkeakoululta toimeksiannon opinnäytetyöhöni. Toimeksianto koski taittopohjien suunnittelua uudelle hakijalehdelle. Ennen viestinnän opintoihin kuului hakijalehden ulkoasun ja sisällön suunnittelu ja toteutus. Satakunnan ammattikorkeakoulu päätti vuonna 2012 lakkauttaa viestinnän koulutuksen Porissa. Viimeisten viestinnän opiskelijoiden lähdettyä ei Satakunnan ammattikorkeakoulussa enää ole opiskelijoita, jotka suunnittelisivat ja toteuttaisivat uusille kouluun hakeville kyseistä lehteä. Satakunnan ammattikorkeakoulu ei halunnut päättää lehden lähettämisen traditiota, tai sitä, että lehti olisi opiskelijoiden toteuttama.

Uudessa opintosuunnitelmassa liiketalouden opiskelijoiden opintoihin lisättiin aiemmin viestinnän opintoihin kuuluneita kursseja. Näin he opiskelisivat enemmän graafista suunnittelua kuin aiemmassa opintosuunnitelmassa. Yritysviestinnän opiskelijoille tulisi taito toteuttaa lehden taitto annettujen ohjeiden mukaisesti. Heillä ei kuitenkaan olisi tietotaitoa rakentaa lehteä alusta loppuun asti itse. Tarvittiin henkilö, joka loisi lehdelle pohjan -pohjan johon yritysviestinnän opiskelijat tuottaisivat sisällön ja loisivat lehden taiton pohjien ja ohjeiden avulla. Minun tehtäväni oli suunnitella lehdelle pohjaratkaisu myöhempää taittoa varten. Lisäksi lehdelle haluttiin selkeät ohjeet ja säännöt, niin sanottu tyylikirja, tulevien lehdentekijöiden avuksi.

2.2 Hakijalehti ennen

Hakijalehden tekeminen oli ennen osa viestinnän koulutusohjelman sisältöä, jossa opiskelijat rakensivat lehden itse alusta alkaen. He saivat itse tehdä lehteen sisällön ja päättää typografian, värit, lehden koon, paperimateriaalin ja niin edelleen. Lisäksi joka vuosi äänestettiin lehtikohtainen nimi. Lehti toteutettiin pienissä ryhmissä ja valmiista lehdistä äänestettiin voittaja, joka painettiin ja lähetettiin hakijoille kotiin.

Asiakas halusi saada muutamia muutoksia uuteen lehteen, jotka oli aiemmissa lehdissä koettu epäonnistuneiksi. Lehden tärkein tavoite oli, että se muistuttaisi aikakauslehteä. Uutta painotuotetta ja sen taittoa suunniteltaessa on aina hyödyllistä ja tärkeää arvioida edellinen julkaisu, pohtia, mitä hyviä ja huonoja puolia edellisessä on ollut. Näiden pohjalta uuden julkaisun tavoitteet löytyvät helposti. (Juholin, Loiri 1998, 72.)

Aiemmin oli koettu, että lehdet toinen toisensa jälkeen muistuttivat enemmän esitettä kuin lehteä. Tähän yhtenä syynä olivat muun muassa lehden fyysiset osat. Ensimmäkin lehtien paperivalinnat johdattivat lukijaa harhaan. Lehtien sivut olivat jäykkiä ja paksuja, eikä ohuita ja soljuvia, helposti selattavia kuin aikakauslehdissä. Halusin eritoten vaikuttaa tähän asiaan, tehdä sellaiset paperivalinnat, että jo heti ensikosketuksella lehdestä tulisi mieleen aikakauslehti, eikä kartonkikannellinen esite. Toinen fyysinen olemus, joka aiemmissa lehdissä oli mennyt vikaan, oli lehden koko. Lähes kaikki aiemmat lehdet olivat täysin samankokoisia kuin A4-arkki. Todellisuudessa harva aikakauslehti on täysin A4:n kokoinen.

Aiemmissa lehdissä käytetty leipäteksti oli liian suurta. Fonttikoko toi enemmän mieleen esitteen ja lukemaan opettelevan harjoituskirjan kuin fontin, johon olemme totuneet törmäämään aikakauslehtiä lukiessamme. Aiemmissa lehdissä ei ollut yhtä yhteneväistä tyyliä, joka olisi kulkenut koko lehden läpi. Esimerkiksi toisissa aiemmissa hakijalehdissä oli jokaiseen lehden juttuun valittu erityyyliset otsikkofontit. Tämä vakinaisten tyylimäärittelyjen puute oli myös yksi syy, etteivät aiemmat lehdet olleet päässeet päämääräänsä, aikakauslehtimäiseen ulkoasuun. Tyylimäärittelyjen puuttumiseen haluttiin saada muutos, koska yhteneväisellä tyylillä lehdestä saataisiin kokonaisvaltainen alusta loppuun.

Esitemäisyyttä aiemmissa hakijalehdissä edisti se, että lehden sisältämät artikkelit olivat liian samanmittaisia. Lehdistä ei noussut esiin selviä pääjuttuja, joiden ympärille muut jutut olisi rakennettu. Aikakauslehdissä jutuilla on selvät merkkimäärät, jotta sisältö rakentuisi mielenkiintoa herättävällä tavalla.

Tällä tavoin uudelle lehdelle syntyivät tavoitteet. Lehden tavoitteina oli tehdä selvä muutos aiempiin lehtiin seuraavissa kohdissa:

- paperivalinta
- sivukoko
- yhteneväinen tyylimääritys
- erimittaisia artikkeleita.

Suunnitellessani pohjaratkaisuja pidin edellä mainitut tavoitteet mielessäni, jotta lopputuloksesta saataisi asiakkaalle mieluinen.

2.3 Uuden lehden juttutyypit

Asiakas halusi tietynlaisten juttutyyppeiden toistuvan numerosta toiseen taittopohjien avulla. Lehden tuli sisältää kannet, sisällysluettelo, pääkirjoitus, kolumni, gallup, listatyyppinen juttu, lyhyt juttu, henkilöhaastattelu ja yhden henkilön esittely. Tämän lisäksi haluttiin pohjat jonkin tapahtuman ja paikan esittelylle, sekä kartta Porin keskustan alueesta. Näiden juttutyyppeiden pohjat lehden tuli vähintään sisältää. Juttutyyppeiden rakentamiseen sain käyttää apunani vuoden 2013 hakijalehden valmiita aineistoja. Lehdelle haluttiin myös vakituinen nimi, joka toistuisi vuodesta ja numerosta toiseen. Lehden nimeksi valikoitui Sauma, lehden nimen syntyminen käsitellään tarkemmin kohdassa logo.

3 AIKAKAUSLEHTI

Aikakauslehti on yhdistelmä visuaalista ja verbaalia kieltä. Kirjoitettu osa vaatii lukijalta ajattelua, kuvat taas vetoavat voimakkaammin lukijan tunteisiin. Lukijana aluksi

vain silmäilemme lehden sivuja, samanaikaisesti mieleemme tekee päätöksiä kunkin viestin kohdalla. Kannattaako tuohon käyttää aikaa? Onko tuosta mitään hyötyä juuri minulle? Pitäisikö lukea vai ei? Päivittäisistä viesteistä vastaanotamme noin 75 prosenttia silmiemme kautta. Lehden visuaalisuus huomioidaan ennen sisältöä. Aikakauslehti on dramaturginen kokonaisuus. Lehden erilaiset kohtaukset, artikkelit ja osastot luovat lehdelle rytmiä. Rythmi saa aikaan jännitteen, dramaturgisen kaaren, joka kannattelee teosta alusta loppuun. (Rantanen 2007, 20, 67, 135.)

Aikakauslehdillä on piirteitä, jotka ovat yhteisiä kaikille lehdille. Lehti käyttöliittymänä on aina samanlainen, lehdellä on aina lukija. Lukija toimii aina samalla tavalla ja odottaa välineeltä samoja tiettyjä asioita. Kaikkien lehtien pääideana on saada lukija lukemaan. Ilman sitoutunutta lukijaa lehti ei menesty. Ainoana keinona menestystä kilpailussa muiden ajanvietteiden kanssa on tuntea oman välineensä vahvuudet ja käyttää niitä taitavasti hyväkseen. (Rantanen 2007, 32, 68.)

4 ALUSTAVAT SUUNNITELMAT

Alustavat suunnitelmani pohjautuivat pitkälti toteuttamaan asiakkaan toiveita. Esitin itselleni muutaman kysymyksen ja etsin niihin vastaukset. Miten saisin lehden näyttämään ja tuntumaan aikakauslehdeltä? Miten saisin asiakkaan toivoman sisällön rakennettua näyttämään formaatilleen uskolliselta ja kuitenkin tuoreelta ja nuorekkaalta?

Lähdin tutustumaan olemassa olevaan materiaaliin niin kirjoitettujen kirjojen kuin olemassa olevien aikakauslehtien avulla. Lehtien ulkoasun ymmärtämistä ja tyylisilmää saa parhaiten kehitettyä ja ylläpidettyä lukemalla ja selailemalla erilaisia lehtiä. Näin saa helposti poimittua hyviä tyylillisiä ominaisuuksia ja välttämään ne, mitkä kokevat huonoiksi ominaisuuksiksi. (Kotilainen 1991, 121.)

Elämme erilaisten inspiraationlähteiden ympärillä koko ajan. Selailin erilaisia lehtiä, kotimaisia ja ulkomaisia, naisille ja nuorille tarkoitettuja, asiakas- ja henkilöstölehtiä ja maksullisia ja ilmaisjakelulehtiä, hakiessani inspiraatiota lehden rakennetta varten.

Tutkin, millaisia piirteitä erilaiset osiot lehdissä pitivät sisällään. Esimerkiksi toistuva piirre pääkirjoituksissa oli kirjoittajan omaa käsialaa vastaava allekirjoitus. Kyseinen allekirjoitus oli yksi pääkirjoituksen tunnuspiirre, jonka halusin sisällyttää lehden pääkirjoituksen taittopohjaan.

Pidin silmäni auki koko ajan tutkien ympäristöni virikkeitä. Tutkin, miten eri tavoilla lehdet rakensivat sisällysluettelon, pääkirjoituksen, kolumnin ja muun rakenteen. Poimin lehdistä ideoita, mitä ja miten haluan toteuttaa lehden erilaisia rakenteellisia osia. Listasin kohtia kyllä ja ei kohtiin. Esimerkiksi pääkirjoitus olisi ehdottomasti yksipalstainen, kun taas kaksipalstaisia juttuja olisi mieluummin mahdollisimman vähän koko lehdessä. Halusin sisällysluettelon jakautuvan kahdelle sivulle. Nostoon ei saa tulla missään nimessä alleviivausta. Anfangin tulee olla tarpeeksi iso, pieniin juttuihin, kuten kolumniin, ei tule anfangia. Ingressi ei saa olla lihavoidulla fontilla. Kehyksiä ei tule laittaa artikkeleiden ympärille ja niin edelleen.

5 KOHDERYHMÄ

5.1 Kenelle tehdään?

Suunnitellessa painotyötä on muistettava, että tuotos on luettavassa muodossa oleva kommunikointiväline. Jotta painotyö tavoittaa kohdeyleisönsä, on lähtökohtaisesti löydettävä vastaukset muutamiin kysymyksiin. Kenelle painotyötä tehdään? Miksi kyseinen painotyö tehdään? Missä ja miten tuotetta luetaan? (Kalske, Mattila & Pajunen, 1994, 67.) Edellä mainittuihin kysymyksiin on tärkeä löytää vastaus, sillä vastaanottaja vaikuttaa aina painotuotteen suunnitteluun (Lyytikäinen, Riikonen, 1995, 7).

5.2 Lukija

Pohdittaessa kohderyhmää tarkemmin on mentävä henkilötasolle. Lukija on aina ajatteleva yksilö, eikä vain osa massaa. (Rantanen 2007, 74.) On pohdittava syvälli-

semmin, millaisista henkilöistä kohderyhmä koostuu. Minkä ikäisiä he ovat? Millainen koulutustaso heillä on? Millaisissa ammateissa he ovat? Mitä he arvostavat ja mitä eivät? Mitä suppeampi ja rajatumpi kohderyhmä on, sitä helpompi julkaisun viesti on kohdistaa oikein. Mitä paremmin määrittelee projektin tarkoituksen, sen paremmin tavoite saavutetaan. (Parker 1998, 3; Pesonen, 2007, 3.)

5.3 Kulttuuri ja tottumus

Lehden rakenteen tulee olla lukijan kulttuurin ja tottumusten mukainen, mutta se ei kuitenkaan tarkoita, ettei rajoja saisi muuttaa ja toisinaan kehittää. Kohderyhmä on tärkeä rajata, sillä lehden rakenteen on oltava lukijan kulttuurin ja tottumuksen mukainen, jotta hän kokee sen miellyttäväksi. Jo pelkkä lukutottumus on varsin kulttuurisidonnainen asia. Lehden sisäisen rakenteen tulee sisältää lukijalle ominainen koodijärjestelmä, jonka hän on todennäköisesti omaksunut täysin huomaamatta. (Kotilainen 1991, 29, 40, 42.) Länsimaisessa kulttuurissa olemme tottuneet lukemaan lehtemme ja kirjamme vasemmalta oikealle. Oletamme tottumuksesta löytävämme lehden sisällysluettelon ja pääkirjoituksen lehden ensi-sivuilta, toisin kuin itämaisissä kulttuureissa, jolloin lukusuunta on päinvastainen.

Jos rakenne ei ole luotu kohdetta varten eikä se ole heille tuttu, ei lehteä koeta mieleiseksi. Lukija ei ehkä ymmärrä eri viitekehyksiä, jolloin häneltä jää moni asia huomaamatta. Teet turhaa työtä, jos lukija ei huomaa häntä varten luotuja asioita. On otettava huomioon millainen tietotaso vastaanottajalla on. Lehden sisältö on esitettävä entistä selkeämmin ja yksityiskohtaisemmin, mitä vähemmän tietoa kohteella on asiasta. (Lyytikäinen ym. 1995,7.)

5.4 Sauman kohderyhmä

Sauman kohderyhmä on ammattikorkeakouluun pyrkivät opiskelijat. Hakijoista suurin osa on iältään 18–25 –vuotiaita nuoria. Ammattikorkeakouluun tullaan yleensä lukion tai toisen asteen ammatillisen koulutuksen jälkeen. (Satakunnan ammattikorkeakoulun verkkosivut) Hakijoiden joukossa on myös iältään vanhempia, mutta heitä on pienempi prosentti pääikäluokkaan verrattuna. Kohderyhmään kuuluu niin naiset

kuin miehet. Satakunnan ammattikorkeakoulu tarjoaa opiskelumahdollisuuksia moneen eri ammattiin, joten opiskeltavaa löytyy molemmille sukupuolille. Ammatti-
taustaa ei välttämättä ole kaikilla, mutta se ei ole merkityksellistä, koska lehden sisältö ei käsittele pelkästään yhden ammattikunnan asioita.

Ihmiset ovat perusluonteeltaan mukavuuden tavoittelijoita. Asioiden helppous vetää meitä puoleensa. Lehden lukija ei ole tässä asiassa poikkeus. (Rantanen 2007, 74.) Kohderyhmän henkilöt ovat iältään varsin nuoria, joten he varsinkin arvostavat helpoutta. Nuorina ihmisinä he arvostavat omaa vapaa-aikaansa. Tämä seikka on otettava huomioon ulkoasun suunnittelussa, sillä kohderyhmän henkilöt keksisivät varmasti muita tapoja viettää vapaa-aikaansa kuin lukea lehteä. Lehti ei ilmesty tiedotustyyhjiöön, päinvastoin. Lukevan ihmisen ajasta ja huomiosta kilpailevat niin tilatut lehdet kuin ilmaisjakelulehdet. (Kotilainen 1991, 142.) Tässä ei vielä huomioitu television ja puhelimen kilpailukykyä ajankäytönmarkkinoilla.

Sauman toteutuksessa on pitänyt huomioida lukijan lisäksi myös toinen kohderyhmä, tulevat tekijät. Heidät on pitänyt huomioida suunniteltaessa taitollisia ratkaisuja. Heidän taitotasonsa on täytynyt pitää mielessä taittopohjaa suunniteltaessa. Pohjien tuli olla tyylikkää ja nuorekkaat, mutta kuitenkin sellaiset, etteivät ne ole liian haasteelliset taittaa.

6 ULKOASU

6.1 Järjestystä ja erottumista

Graafisen suunnittelun tarkoituksena on antaa viestille sellainen ulkoasu, että lukijan on miellyttävää ja helppoa löytää viestistä oleelliset osat (Toikkanen, 2003, 13). Suunnittelun tehtävänä on antaa julkaisun sisältämälle informaatiolle tietty järjestys, jonka avulla vastaanottaja käy sen läpi. (Huovila 2006, 13.) Ulkoasun tulee ilmaista julkaisun hierarkia, mitkä asiat ovat ensisijaisia, mitkä taas vähemmän tärkeitä. (Pesonen 2007, 42.)

Ulkoasun suunnittelussa tärkeää on muistaa, että jokaisen julkaisun tulisi jollain tapaa erottua muista. Lehden ulkoasu viestii julkaisun luonnetta, kirjasinten valinnasta koko lehden suunnitteluun. (Huovila 2006, 10.) Ulkoasuvalinnat luovat julkaisusta ainutlaatuisen. Samaa formaattia olevat julkaisut kilpailevat keskenään vastaanottajien huomiosta. Tämän vuoksi painotuotteen ulkoasun suunnitteluun kannattaa kiinnittää huomiota ja uhrata niin paljon aikaa kuin se vaatii. Ulkoasun tulee aina olla huomiota herättävä ja vastaanottajaansa motivoiva. (Pesonen 2007, 5.)

6.2 Viesti

Vastaanotamme ympäristöstämme jatkuvasti erilaisia viestejä. Ne liittyvät elämäämme ja auttavat päivittäisessä selviytymisessä. Otamme vastaan viestejä niin katukuvasta kuin erilaisista julkaisuista, radiosta, televisiosta ja Internetistä. Ympäristömme on tulvillaan erilaisia viestejä, joilla meihin pyritään vaikuttamaan. (Huovila 2006, 9.) Viestien avulla pyritään vaikuttamaan mielikuviimme, tottumuksiimme ja päätöksiimme.

Viesti on julkaisun sydän. Suunnittelun ja käytettävissä olevan tekniikan tehtävänä on tukea viestin välittymistä vastaanottajalle, eikä estää sitä. (Parker 1998, 8.) Yksinkertaisimmillaan viesti on se, mitä julkaisun tekstissä sanotaan. Julkaisun mukana kulkee kuitenkin kirjoitetun sisällön lisäksi paljon tiedostamattomasti vastaanotettavia viestejä. Näitä viestejä välittävät voimakkaasti kuvat, lisäksi kirjainmuotoilu, asettelu, muoto ja väri. (Lyytikäinen ym. 1995, 8.) Viesti voidaan välittää tekstin ja kuvien lisäksi myös graafisella ulkoasulla. Viestin ymmärtämisen kannalta on oleellista, miten suunnittelutilan eri elementit sijoittuvat ja muodostuvat. (Huovila, 2006, 10.) Jotta ulkoasu voisi tukea viestiä mahdollisimman hyvin, on julkaisun kohdeyhmä oltava hyvin sisäistetty. Viesti ei varmasti mene perille, jos sen konteksti ei ole vastaanottajalle jo aiemmin tuttu. ”Ulkoasu on osa viestiä ja viestin välittämistä vastaanottajalle” (Huovila 2006,10).

Saumassa viestiä välittää parhaiten lehdessä käytetyt kuvat, kirjainmuotoilu, eri muodot ja väri. Kuvien asettelulla ja muodolla on haluttu saada lukijalle viestitetyksi lehden keveys ja iloinen ilmapiiri. Lukijalle syntyy mielikuva siitä, että lehden sisältö

on kevyttä luettavaa, mutta kuitenkin sisällöllisesti tarjoaa informatiivista tietoa, viih-teellisen arvon lisäksi. Iloisen ilmapiirin välittyminen lukijalle on tärkeä, sillä lehti heijastaa myös kuvan Satakunnan ammattikorkeakoulusta. Lukijalle halutaan välittää mahdollisimman positiivinen kuva koulusta, jonne on haettu. Positiivista viestiä edesauttavat lehden kirjainmuotoilut ja valittu värimaailma. Jotta lehden kohderyhmä kokee lehden omakseen, on ollut tärkeä kiinnittää huomiota siihen, että lehti viestii myös nuorekkuutta.

7 PERUSRAKENNE

7.1 Suunnittelun pohja

Kun painotuotteen kohderyhmä on selvillä, aloitetaan varsinainen suunnittelu. Suunnittelu on moniosainen prosessi, joka on hyvä jakaa tärkeysjärjestyksessä toteutettavaan osa-alueisiin. Painotuotteelle tulee ensin suunnitella perusrakenne ja perustypografia. Näiden jälkeen suunnitellaan kuvitus ja värimaailma ja kaikki koristeelliset elementit. (Lyytikäinen ym. 1995, 10.) Suunnittelun kaikki osa-alueet ovat kokonaisuutta ajatellen yhtä tärkeitä. Pienikin epäonnistunut yksityiskohta voi pilata muuten onnistuneen projektin (Parker 1998, 19). Ei ole olemassa mitään määrättyä järjestystä, jonka mukaan tulisi edetä. Looginen johdonmukaisuus on hyvä kulkusuunta, isommista kokonaisuuksista tarkempiin yksityiskohtiin. Emme aloita talon rakentamistaan katosta tai ikkunoista (Lyytikäinen ym. 1995,9).

7.2 Formaatti ja julkaisutapa

Julkaisulle tulee valita formaatti eli julkaisumuoto. Julkaisumuodoilla tarkoitetaan esimerkiksi aikakauslehteä, sanomalehteä, julistetta, esitettä ja niin edelleen. (Lyytikäinen ym. 1995, 10.) Formaatin valinta määrittelee monilta osin julkaisun sisällön suunnittelua ja vaikuttaa seuraavaksi läpi käytäviin kohtiin. Huomio keskittyy eri kohtiin sen mukaan, mitä suunnitellaan. Formaatin valinta määrittelee suunnittelun laaja-alaisuuden, esimerkiksi aikakauslehden suunnittelussa on huomioitava enem-

män asioita kuin julisteen suunnittelussa. Kun formaatti on valittu, tulee päättää julkaisulle koko, sivumäärä ja paperi.

Asiakkaan toiveesta Sauman formaatti on aikakauslehti. Lehden suunnittelussa on pyritty käyttämään hyväksi formaatin keskeisiä piirteitä ja siinä ilmeneviä ilmiöitä, jotta lehden formaatti olisi tunnistettavissa.

Saumalla on formaatilleen tyypillinen etukansi, jonka keskeisimmälle paikalle on sijoitettu lehden nimi eli logo. Sen palstoituksessa on huomioitu juttutyypit ja mielenkiintoa ylläpitävä rytmi. Juttujen pituuksissa on luotu selvä hierarkia, mitkä ovat lehden pääjutut, mille on annettu eniten tilaa ja näkyvyyttä ja mille taas ei. Formaattia tukevat myös moninaiset kuvat. Aikakauslehdet ovat tarinankerronnaltaan varsin kuvapainotteisia. Lehden erilaiset juttutyypit on suunniteltu niin, että niissä on kullekin tyyppille tunnusomaisia piirteitä. Henkilöhaastattelu erottuu kolumnista ja niin edelleen. Lehden sivuratkaisuissa on otettu huomioon marginaalit sekä lehden sivu koko. Edellä mainittuihin kohtiin paneudutaan tarkemmin seuraavissa luvuissa.

7.2.1 Sivukoko

Sivukokoa määriteltäessä on muistettava julkaisun formaatti ja sen tarkoitus. Aikakauslehtien sivukoko on yleensä lähellä A4 - kokoa, eli 210 mm x 297 mm. Harvoin lehden sivu on täysin A4:n kokoinen. Yleensä sitä muokataan, joko leveys- tai korkeussuunnassa, korkeintaan muutamalla sentillä. Sivukoko voi myös edesauttaa julkaisun erottumista muiden joukosta. Aikakauslehtien sivupohjaa suunnitellessa täytyy muistaa lukijaystävällisyys. (Huovila 2006, 98–99.) Lukijaystävällisyydellä tarkoitetaan sitä, että on tiedettävä, missä ja miten julkaisua on tarkoitus lukea. Aikakauslehden tulee vielä aukaistunakin olla helposti käsiteltävissä.

Sauman sivut ovat leveydeltään 217 mm ja korkeudeltaan 280 mm. Tarkasteltuani eri lehtien mediakortteja havaitsin, että moni lehti oli korkeudeltaan 297 mm ja leveydeltään 210 mm eli täysin samanmittaiset kuin A4-arkin mittasuhteet. Halusin Sauman erottuvan jo heti kokonsa puolesta muista lehdistä. En kuitenkaan voinut täysvaltaisesti itse määrittellä lehden kokoa, minun täytyi huomioida lehden jakotapa.

Lehti tullaan postittamaan hakijoille kirjekuoren sisällä. C4 - kirjekuoren mittasuhteet ovat 324 mm x 229 mm.

Kun olin saanut viitekehyksen, jonka sisään lehden koon oli mahdollista jatko- mediakorttien tutkimista. Kirjasin ylös lehtiä, joiden sivukoko poikkesi valtavirrasta ja valitsin niiden avulla parhaiten Saumaa palvelevan sivukoon. Itseäni miellytti sivukoko, joka oli A4-kokoa leveämpi. Tähän malliin sopivat esimerkiksi Pirkka, 216 mm x 265, Me Naiset 230 mm x 297 mm, Seura 217 x 280 mm ja Image, 230 mm x 271 mm. Monien muiden aikakauslehtien sivukoko oli Me Naisten kanssa sama. Valitsemalla tyypillinen aikakauslehti koko, 230 mm x 297 mm, olisi ollut helppo saada haluttua formaattia fyysiseen ulkoasuun. En kuitenkaan halunnut, että lehden korkeuskaan olisi sama kuin A4:lla.

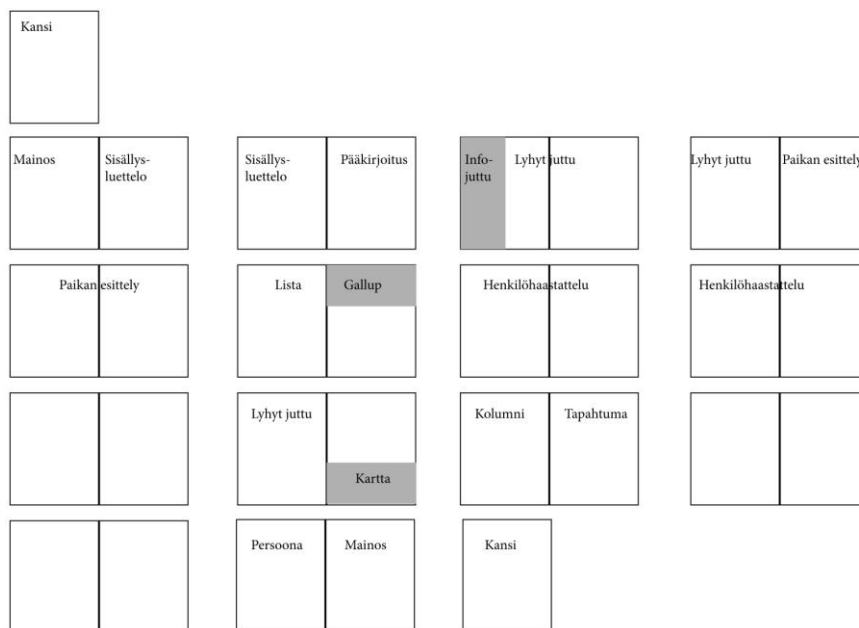
7.2.2 Sivumäärä

Sivumäärän määrittämiseen vaikuttavat visuaaliset ja tekniset tekijät. Visuaalisiksi tekijöiksi lasketaan muun muassa sivun koko ja sisältöelementtien määrä, sekä kuinka paljon sisältöä julkaisuun on suunniteltu tulevan. (Koskinen 2001, 63.) Sivujen määrä määritellään ainakin alustavasti jo varhaisessa vaiheessa, jolloin on paljon helpompaa ryhmittää lehden erimittaiset jutut mielenkiintoa herättäväksi ja ylläpitäväksi kokonaisuudeksi. (Huovila 2006, 98–99.) Sivuja on mahdollista lisätä vielä myöhemmässä vaiheessa, jos tarve vaatii.

Teknisillä tekijöillä viitataan siihen, että sivumäärä vaikuttaa myös painatukseen ja sen hintaan. Neljällä jaollisia sivumääriä pidetään tavanomaisesti turvallisina ratkaisuina. Monisivuisissa, sidottavissa painotuotteissa neljällä jaolliset sivumäärät ovat teknisesti helposti toteutettavia. Lisäksi se on myös taloudellinen vaihtoehto. (Koskinen, 2001, 63.)

Ensimmäisen sivupohjasuunnittelun, tuupparin, ajatuksena oli tehdä lehdestä 32 - sivuinen julkaisu. Asiakas ei antanut lehdelle mitään minimi - tai maksimikokoa. Tärkein kriteeri lehden laajuudessa oli, että se mahtuu pakattavaksi kirjekuoren sisään. Aloin suunnitella alustavia sivumääriä. Tällöin ajatuksenani oli käyttää lehdes-

sä mainoksia (Kuva1). Tarkastettuani asiakkaalta mainosten käytöstä selvisi, ettei lehdessä tulnaisi käyttämään mainoksia. Mainokset oli jätettävä pois suunnittelurungosta, jolloin sivumäärä itse artikkelien käyttöön kasvoi. Päätin vähentää sivumäärän seuraavaan neljällä jaolliseen lukuun eli kahteenkymmeneenkahdeksaan. Aineistoa ei ollut tarpeeksi täyttämään kohtia, joihin olin suunnitellut koko sivun kokoisia mainoksia, tai vielä tyhjiksi jääneitä aukeamakohtia (Kuva 2).

Kuva 1. Ensimmäinen tuuppari.

Ensimmäisen sivupohjapiirroksen mukaan jutturakenne olisi ollut kuvan 2 mukainen.

Etukansi	1s.
Takakansi	1s.
Pääkirjoitus	1s.
Persoona	1s.
Henkilöhaastattelu	4s. (alkaa aukeaman yli vedetyllä kuvalla)
Lista	1,5s.
Tapahtuma	4s.
Kolumni	1s.
Pieni info-juttu	0,5s. x 2
Paikan esittely	3s.
Lyhyt juttu	1,5s.
Gallup	0,5s.
Kartta	1s.
Sisällysluettelo	2s.

Yhteensä 24,5s.

Kuva 2. Alustava sivumäärien suunnittelu 28 -sivuiselle lehdelle.

Lehden juttujen pituus ja sivumäärä kulkevat pitkälti käsi kädessä. Mitä pidempiä jutut lehdessä ovat, sitä enemmän tarvitaan sivuja, jotta kaikki oleellinen saadaan mahtumaan. Jos taas sisältöä on vähemmän, ei sivuja tarvita paljoa. Tutkin erilaisista aikakauslehdistä, millaisia sivumääriä niissä oli annettu eri juttutyypeille. Tämä antoi kuvan siitä, minkä verran mikäkin juttu tarvitsisi tilaa.

Esimerkiksi vertasin aikakauslehtien henkilöhaastatteluiden pituuksia, palstoitusta ja kuvien käyttöä. Esimerkiksi *Kauneus* ja *Terveys*-lehdessä jutun on pituus kuusi sivua, juttu alkaa aukeaman yli vedetyllä kuvalla ja on käytetty kahta palstaa. *Kotilies*issä jutun pituus on viisi sivua, se alkaa aukeaman yli vedetyllä kuvalla ja jutussa on käytetty niin kahta kuin kolmeakin palstaa. Samalla periaatteella toimin yhden sivun henkilöhaastattelun, sisällysluettelon, pääkirjoituksen ja kolumnin kanssa. Tämän jälkeen aloin suunnitella juttujen mahdollisia sivumääriä ja lehdestä nousi kolme juttua hierarkian kärkeen. Tapahtuma sai neljä sivua, samoin kuin esittely ja henkilöhaastattelu kuusi sivua, nousten lehden pääjutuksi.

7.2.3 Paperi

Yksi painotuotteen peruselementeistä on paperi. Paperin valintaa voidaan pitää yhtenä tärkeimmistä työvaiheista (Toikkanen 2003, 29). Valinta vaikuttaa siihen, millainen painotyöstä lopulta tulee. Paperin laatu, valmistustapa, vahvuus, kuultavuus, huokoisuus ja väri vaikuttavat julkaisun ulkonäköön ja luettavuuteen. Erityisesti paperin pinta on otettava huomioon kirjasimia valitessa. Kaikki kirjainmuodot eivät toistu samalla tavalla eri pinnoilla. Paperin laatu ja pinta vaikuttavat myös kuvien laatuun ja väreihin. (Kalske ym. 1994, 9.) Valkoinen paperi heijastaa parhaiten kaikkia värejä, kun musta puolestaan imee kaikki värit itseensä, eikä näin ollen heijasta niitä ollenkaan (Juholin ym. 1998, 109). Paperin valinnalla voi siis vaikuttaa lopputulokseen joko myönteisesti tai negatiivisesti. Aikakauslehden paperivalintaa tehdessä on tärkeää muistaa, että kannet yleensä ovat eri materiaalia kuin sisäsivut (Honeywell ym. 2005, 130).

Saumassa käytettävä paperi on perusväritään valkoista, näin värit heijastuvat siitä parhaiten. Lehden sisältösivujen paperimateriaaliksi valitsin paperin nimeltä Galerie Art Matt. Kyseinen paperi luo erinomaisen kuvantoiston. Painopinnan vaaleus mahdollistaa loistavan värintoiston ja painettavuuden, luoden elegantin kokonaisvaikutelman. Heijastamaton pinta tekee tekstistä helppolukuista. Paperityyppi sopii erityisesti väripainamiseen ja julkaisuihin, joissa on paljon kuvia. (Antalixen verkkosivut) Paperin vahvuudeksi valitsin 100 g. Tämän paperivalinnan avulla lehden sisältö sivut ovat kevyitä ja helposti käännettäviä, kuten aikakauslehdessä kuuluukin olla.

Kannessa käytettävä paperi on nimeltään Choromolux 700. Paperi on päällystetty ja siinä toistuvat kuvat ja värit voimakkaina ja tarkkoina. Paperin vahvuus on 180g. Kansi on selvästi sisältösivuja vahvempaa materiaalia, jotta ne erottuvat kunnolla toisistaan. Kansi ei ole kuitenkaan liian vahva ja jäykkä. Kyseistä materiaalia olevaa kantta on miellyttävä pitää kädessä ja käännellä. Kannen ja sisältösivujen paperivalinnat tein kokeilemalla itse käsin erilaisia paperivaihtoehtoja. Vertasin vaihtoehtoja olemassa oleviin lehtiin, jotta Sauman materiaalit vastaisivat aikakauslehdissä käytettäviä papereita. Paperivalinnat eivät saaneet olla liian paksuja jäykkiä, kuten aiemmissa hakijalehdissä oli ongelmana ollut.

7.3 Suunnittelupohja

Gridi eli suunnittelupohja on kuin runko, joka antaa tukea kuville ja tekstille. Se auttaa suunnittelijaa luomaan julkaisusta epäsymmetrisen ja aktiivisen. (Lupton, 2006, 31; Lupton, Phillips, 2008,175.) Gridi sisältää kaikki julkaisussa vakiona toistuvat elementit. Tällaisia elementtejä ovat muun muassa palstat, marginaalit, tekstialueet ja sivunumerot. Lehdet tarvitsevat gridiä esimerkiksi sisäisen rytmin hallitsemiseen (Lyytikäinen ym. 1995,12–13). Lisäksi gridi auttaa varsinkin taittovaiheessa. Lehden suunnittelussa luodaan yleensä viidestä kahteentoista erilaista master-sivua (Honeywell ym. 2005,24). On hyvä suunnitella erilaisia pohjaratkaisuja lehden eri osille, kuva-aukeamille, henkilöhaastatteluille ja niin edelleen, jotta sisältö olisi mahdollisimman monimuotoista.

Esimerkiksi usein toistuvissa julkaisuissa, kuten aikakauslehdissä, master-pohjasta on apua, sillä sen sisältämiä elementtejä on helppo käyttää uudelleen samalla konseptilla (Huovila 2006, 28). Esimerkiksi aikakauslehdissä on tietyllä kaavalla toistuvia osastoja, kuten kolumni, sisällysluettelo ja pääkirjoitus. Pohja pysyy samana, mutta sisältö vaihtuu. Kun pohja on suunniteltu hyvin, sitä on helppo toistaa uudelleen. Tällöin enemmän muutosta kaipaavat kohdat saavat enemmän aikaa ja huomiota taittajalta. Jatkuvasti ilmestyvässä lehdessä kokonaisuus tulisi suunnitella niin, että tietyt jutut ja kokonaisuudet löytyisivät aina samalta paikalta (Juholin ym. 1998, 73).

Sauman koko taitto on luotu master-pohjille. Jos varsinaisessa taitossa jokin elementti katoaa tai syntyy muunlaisia ongelmia, alkuperäinen pohjaratkaisu on aina saatavilla samasta tiedostosta. Master-pohjien avulla Saumassa saadaan pidettyä tarkasti samassa paikassa pysyvät elementit paikallaan, kuten osastotunnukset.

7.3.1 Mainospaikat

Aikakauslehdissä ilmoitusten koot määritellään yleensä ennen niiden myymistä (Parker 1998, 311). Aikakauslehdet pitävät talouttaan yllä myymällä mainospaikkoja yrityksille. Suunnitellessa taittopohjaa aikakauslehdelle tulee ottaa huomioon mainospaikat. Tehdessä sopimusta mainostajien kanssa on huomioitava, että mainokset sopivat julkaisun teeman ja sen sisällön kanssa yhteen. (Honeywell ym. 2005, 153.) Esimerkiksi autolehdissä mainostajina harvoin toimivat meikkifirmat, vaan siellä mainokset ovat kytkeytyneet autojen ja miesten maailmaan, tukien teemaa ja sisältöä.

Sauma on mainokseton lehti. Mainoksilla on helppo jakaa ja ryhmittää juttuja, joten lehdessä niin sanottua mainosten paikkaa täyttää Tiesitkö? –palstat (Kuva 3). Ne ryhmittävät ja jakavat juttujen paikkoja. Sillä harvoin aikakauslehdissäkään kaikki jutut ovat aina täysin aukeaman tai sivun mittaisia ja seuraavalla aukeamalla alkaa täysin uusi juttu.

Kuva 3. Tiesitkö? – palsta rytmittää ja jakaa aukeaman ilmettä.

7.3.2 Kannot

Kannen tehtävänä on ilmaista, mistä lehti kertoo, mikä on lehden pääteema (Honeywell ym. 2005, 80). Kansi houkuttaa lukijaa tarttumaan kyseiseen julkaisuun. Jotta valittu kohderyhmä tarttuisi lehteen, on kannen palveltava valittua teemaa. Siksi kanta suunnitella tuleekin miettiä, miten julkaisu erottautuu edukseen lehtihiyllissä. Takakansi toimii monesti mainostilana. Se ei kuitenkaan tarkoita, ettei takakanta tulisi suunnitella yhtä huolellisesti kuin etukantakin. (Parker 1998, 15, 280.)

Kansi on lehden tärkein sivu. Sen yksinkertainen tehtävä on saada katsoja tarttumaan lehteen. Lukija määrittelee muutamassa sekunnissa, onko lehden kannessa mitään sellaista, joka kiinnostaisi häntä. Kannen viestien on oltava selvät. Tietysti selailun yhteydessä myös sisäsivujen näkymät ja artikkelien avausaukeamat myyvät lehteä. (Rantanen 2007,34,70.) Mutta kannen on houkuteltava lukija tutkimaan lehden sisältöä. Kansi on lehden myyntisivu, lehden kasvot. Se antaa lukijalle mielikuvan lehdestä, kertoo sen visuaalisuudesta, typografiasta, väreistä, kuvituksesta ja lajityypeistä. Kansi on myös lehden tyylinäyte, joka vihjaa lukijalle lehden lajityypin. (Rantanen 2007,89.) Visuaaliset tyylivalinnat vaikuttavat suuresti lukijan mielikuvaan ja arvioon lehdestä ja sen sisällöstä (Rantanen 2007,92). Lehden jakelutavasta riippumatta lehden on pystyttävä myymään itsensä lukijalle, olemaan houkutteleva. Jos lehden kansi, kannen logo, kannen kuva ja kannen tekstit eivät toimi, lehti ei myy itseään. (Kotilainen 1991,139.)

Sauma jaetaan hakijoiden koteihin kirjekuoren sisällä, tällöin lehden ei tarvitse kilpailua muiden lehtien kanssa huomiosta edes postiluukusta lattialle levinneiden ilmaisjakeluiden kanssa. Samassa kirjekuoressa lähetetään hakijalle valintakoekutsu, joten voimme olla varmoja, että kuori avataan. Toinen seikka on, kiinnostaako heitä tarttua itse lehteen vai ei. Ulkoasulla ja lehden kannella on tärkeä tehtävä siinä, kiinnostuuko vastaanottaja lehdestä. Lukijan kiinnostus on saatava herätettyä, hänet on saatava ottamaan lehti käteensä ja lukemaan sitä. Jos kansi ei houkuta lukijaa ottamaan lehteä käteensä ja lukemaan, ei sisällön erinomaisuudella ole väliä. (Kotilainen 1991,139.) Kannen päätehtävä ei ole kertoa tarinaa, saati olla lehden sisällysluettelo (Rantanen 2007,89). Kansi on kooltaan varsin pieni alue, eikä siihen voi ahtaa koko lehden sisältöä. On tehtävä valintoja ja pelkistettävä. Kannen kuvan on vaikutettava vastaanottajan tunteisiin myönteisesti. Kansikuvaa valitessa on parempi ajatella ihmisen tunteita eikä järkeä. (Kotilainen 1991,146.) Tämän vuoksi lehtien kansikuva on tarkoin valittu, eivätkä ne sisällä esimerkiksi uutisia tai ilmoituksia.

Sauman etukansi on rakennettu niin, että siitä tunnistaisi lehden formaatin (Kuva 4). Logo on selkeä ja helposti luettava, sen viesti on yksinkertainen. Kannen kuvan tulisi olla tunteisiin vetoava. Kansi antaa lukijalle mielikuvan hyödystä. Kanteen on nostettu kohtia sisällöstä, jotka kiinnostavat kohderyhmää, kuten esimerkiksi uuden opiskelijan muistilista. Useimmissa lehdissä kannessa on kuusi - seitsemän teemaa. Monet lehdet myös nostavat yhden teeman isommalla verrattuna muihin teksteihin. (Kotilainen 1991,150.) Tällä idealla toteutettiin myös Sauman kansi. Halusin nostaa kanteen vähintään kuusi teemaa lehden sisällöstä. Asiakas kuitenkin halusi, että kansi olisi selkeämpi ja nostoja olisi rajoitetumpi määrä. Tämä oli kannen kannalta hyvä, sillä mitä enemmän kannessa on erilaisia asioita, sitä pienemmällä teksti tarvitsee sijoittaa ja yleisilmeeltään kansi on vain sotkuisempi (Kotilainen 1991,147). Vähensin kannen nostot viiteen ja tajusin nostaa yhden teeman selvästi isommaksi kuin muut. Kannen tärkein teema on koko lehden tärkein teema, lehden pääjuttu. Merkittävä kansiaihe on merkittävä myös lehden sisällä (Rantanen 2007,90). Vaikka kannen teemat ovatkin poimintoja lehden sisällöstä, en halunnut käyttää suoria juttujen otsikoita. Kannessa teemojen pitää olla kiinnostavuutta ja huomiota herättäviä. Sanamuodoilla on tällöin suuri painoarvo.

Ennen lopulliseen kannen versioon päästiin, tuli kokeiltua ja testattua monenlaisia lähestymistapoja. Ensin ajatuksena oli, että taustaväri ja u-kirjaimen laatikko olisivat muuttaneet väriään lehden julkaisunumerosta toiseen. Kannessa olisi aikakauslehtimäisesti ollut yksi henkilö syvättynä. Luovuin ideasta, koska kuvan tarkka syvääminen olisi voinut olla turhan haastavaa tuleville lehden tekijöille (LIITE1). Tämän jälkeen kokeilin voisiko kanteen nostaa kuvia tekstin lisäksi kiinnittämään lukijan huomiota. Mielestäni ne kuitenkin söivät itse kansikuvan huomioarvoa. Eikä logokoitelukaan miellyttänyt omaa silmääni. Kansikuvaksi halusin kuitenkin enemmän yleiskuvan, kuin tarkan kuvan henkilöstä. Yleiskuvan käyttö kannessa on myös helpompi tulevien lehden tekijöiden toteuttaa (LIITE2). Sain idean sijoittaa nimilogon kannen alareunaan. Kannen ei tarvitsisi kilpailla huomiosta lehtitelineessä, joten sen nimi voisi hyvin poikkeuksellisesti olla alareunassa. Asiakkaan ilmoitettua, että lehdestä tehdään myös nettiversio, ei logo voinutkaan sijaita lehden alareunassa. Nettiversiossa se olisi leikkautunut pois kuvan pienen tilan vuoksi. Logo tuli sijoittaa kannen yläosaan. Samalla jatkoin logon muotoilemista (LIITE3). Sain valittua lehdelle itseni miellyttävän logon. Logossa on käytetty samaa fonttia kuin lehden sisälläkin muun muassa leipätekstissä. Näin lehteen ei syntynyt ylimääräisiä tyylejä ja kokonaisuus on yhtenäisempi. Halusin saada logosanan yhteyteen jotain grafiikkaa. Löysin Ilustrator -ohjelmasta valmiita grafiikoita, joita kokeilin logosanan yhteyteen, kuten kuvassa olevaa läiskää. Ongelmaksi muodostui kuitenkin se, etten saanut järkevällä tavalla hyödynnettyä kyseistä graafista elementtiä lehden sisältöisivuilla(LIITE4). Kannen lopulliseen ulkoasuun halusin, jonkin yhtenäisen väriteeman. Logon alla olevat palkit muuttavat väriään lehden numerosta toiseen samoin kuin kannen nostojen värit (LIITE 5).

Kuva 4. Sauman lopullinen kansi.

Typografia on voimakas visuaalinen elementti, se voi jopa korvata kuvan (Juholin ym. 1998,33). Monissa aikakauslehdissä takakanteen on sijoitettu mainos päättämään ja sulkemaan lehden sisältö. Saumassa ei käytetä mainoksia ollenkaan, tällöin takakanteen ei voinut laittaa mainosta, oli keksittävä muu ratkaisu. Halusin takakanteen jotain sellaista mikä olisi helppo toteuttaa joka numerossa ja pitäisi lehden numerot yhtenäisinä ja tunnistettavina samaksi lehdeksi. Sain idean, josko takakannessa olisi jokin graafinen elementti, joka toistuisi samanlaisena joka lehdessä, ehkä kuitenkin erivärisenä. En vain vielä tiennyt, millainen tuo elementti olisi.

Töissä ollessani löysin hyvin yllättävältä taholta esimerkin siitä, millaisen takakannesta haluaisin. Smart -nimisen tupakkamerkin aski käytti hyväkseen typografiaa (Kuva 5). Moni muu merkki hyödyntää pakkauksessaan kuvaa, mutta kyseinen merkki oli ymmärtänyt, että hyvin luodulla ja asetetulla tekstillä, typografialla, on yhtä suuri visuaalinen merkitys kuin kuvalla. Päätin kokeilla ideaa Sauman takakannessa, ja se hän toimi siellä hyvin (LIITE 6). Pienillä muokkauksilla ja viilauksilla saatiin lopullinen takakannen ilme aikaiseksi (LIITE 7). Halusin, että takakannen sanomasta nousisi ylös lehden tarkoitus. Lehti on Satakunnan ammattikorkeakoulun hakijalehti, nimeltään Sauma. Näitä kolmea sanaa käänsin, vahvistin fonttia, suuren- tai pienensin kokoa, suurensin läpinäkyvyyttä ja asettelin ne sopivaan harmoniaan

keskenään. Tällä tavoin sain takakannesta mainosmaisen ilman, että käytin varsinaisia mainoksia. Takakansi mainostaa lehteä itseään ja asiakastani, Satakunnan ammattikorkeakoulua (Kuva 6)

Kuva 5. Smart- tupakka-askin grafiikkaa.
(<http://www.viinarannasta.ee/detail.php?id=23814>)

Kuva 6. Sauman lopullinen takakansi.

7.3.3 Sisällysluettelo

Sisällysluettelo on lehden toiseksi tärkein sivu myynnin kannalta. Sisällysluettelo silmäilemällä lukijan tulee pystyä hahmottamaan, millainen lehti kokonaisuudessa on. Kannen jälkeen seuraa sisällysluettelo, joka on siihen suoraan yhteydessä. Sisällysluettelon tärkein tehtävä on toimia opasteena, eräänlaisena karttana lukijalle. Si-

vun tulee olla tiivistelmä lehden sisältämästä tiedosta. Se tulee muotoilla ja järjestellä niin, että lukijalle jää selkeä ja monipuolinen kuva lehden sisällöstä. Helppokäyttöinen sisällysluettelo on kaikille lehdille yhteinen tavoite. Sivun tieto tulee välittyä silmäilijälle vaivattomasti ja samalla houkutella itse artikkeleiden pariin. Tämän vuoksi tekstien typografinen merkitys korostuu sisällysluettelossa. Kokokontrastit, lihavoinnit, kursivoinnit ja harvennukset helpottavat sivun silmäiltävyyttä. Kuvat tarjoavat silmäilijälle välitöntä silmänruokaa. Kuvat arvottavat sisältöä ja luovat mielikuvaa värikkästä, monipuolisesta ja runsaasta lehdestä. Lehden sisällöllisen aiheiden tärkeyden tulee näkyä myös sisältösivun taitossa. (Rantanen 2007,101,103,104.)

Sauman sisältösivuista eniten taistelin sisällysluettelon kanssa. Alustava suunnitelmani oli tehdä Sauman sisällysluettelosta kaksisivuinen. Sivujen oli tarkoitus olla perättäiset sivut, niin etteivät ne olisi samalla aukeamalla. Tällä tavalla olisin saanut katkottua ja rytmitettyä juttujen järjestystä mielenkiintoisemmaksi. Lehden sisällön niukkuus kuitenkin teki moisesta sivuasettelusta todella haasteellisen. Yleensä aikakauslehtien laajuus lähentelee sataa sivua. Saumassa kuitenkin on vain kaksikymmentäkahdeksan sivua, johon on laskettu jo kannet. Tällöin yhdelle sivulle ei olisi saatu sisällysluettelosta kuin muutama kohta.

Yritin pitkään kuitenkin säilyttää sisällysluettelo kaksisivuisena niin, että sisällysluettelo oli yhtenäisellä aukeamalla. Sommittelulliset esteet tulivat kuitenkin vastaan koko ajan. Sisällysluettelo ei toiminut niin kuin olisin halunnut. Luovuin alkuperäisestä suunnitelmasta. Tiivistettyäni sisällysluettelon yhdelle sivulle, alkoi sisällysluettelo toimia. Enää ei jäänyt ylimääräistä tyhjää tilaa. Tämän jälkeen päänvaivaa aiheuttivat kuvat. Tavoitteeni oli luoda mahdollisimman kuvapainotteinen, visuaalinen sisällysluettelo. Halusin, että kuvat olisivat asettuneet sivulle samalla tavalla kuin paikan esittelyn kuvat. Sivulla oli kuitenkin liikaa tavaraa (Kuva 7). Oli rauhoitettava sivua yksinkertaistamalla. Päätin vähentää kuvien määrää ja antaa juuri niille tilaa (Kuva 8).

Kuva 7. Liian ahtaaksi tungettu sisällysluettelo.

Kuva 8. Lopullinen sisällysluettelon ilme.

7.3.4 Logo

Logo on se kuva, josta lehti tunnustetaan. Lehden ollessa lukijalle uusi, logon sisältö vaikuttaa kuvan lisäksi myös lukijan mielikuvaan lehden sisällöstä ja formaatista. (Rantanen 2007,70.) Logo on enemmän kuin vain sana. Logon tulisi tarpeeksi silmiinpistävä, jotta se päihittäisi muut kilpailijansa. Logon on myytävä lehti mahdollisimman monelle lukijalle, lehden jakelutavasta riippumatta. Sen tulee tuoda lukijan mieleen miellyttäviä miellejhtymiä. Logon on oltava selvä. Sen on hahmotuttava oikeaksi sanaksi ensivilkaisulla. Lukijalla ei ole aikaa jäädä tavaamaan lehden nimeä pitkäksi aikaa. Jos lukija ei saa selvää, lehti jää lukematta eikä siihen tartuta toiste.

Toinen tärkeä ominaisuus on logon muoto ja koko. (Kotilainen 1991, 142–144.) Logon on erotuttava kannesta ja oltava sijoitettu niin, että lehti erottuu edukseen limitään sijoitettuna lehtitelineestäkin.

Hakijalehdellä ei ennen ollut yhtenevää ja toistuvaa nimeä, vaan se päätettiin vuosittain uudelleen. Jotta lehden tyyli pysyisi samana numerosta toiseen, oli tärkeää, että lehden nimi pysyisi samana. Päätettiin valita lehdelle pysyvä nimi. Sain asiakkaalta edellisten vuosien nimiehdotuksia, joita ei ollut valittu. Nimen kriteereinä oli lyhyt ja iskevä sana. Sanan ei tarvitsisi liittyä millään tapaa SAMKiin, niin kuin esimerkiksi edellisvuosina nimenä on toiminut Sammio, Samkind, Samkarit ja niin edelleen. Valitsin sieltä viisi itseäni eniten miellyttäneitä. Vaihtoehtoina olivat Sauma, Visio, Tae, Motiivi ja Plari. Asiakkaan kanssa olimme yksimielisiä siitä, että voittaja oli Sauma.

Etsin ja kokeilin nimelle pitkään monenlaista grafiikkaa ympärille. Etsin inspiraatiota ulkomaisista lehdistä ja niiden logoista. Mikään ei kuitenkaan toiminut haluamallani tavalla. Joko graafinen elementti toimi vain kannessa tai vain sisällysluettelossa, muttei yhtäaikaisesti molemmissa, tai graafinen elementti ei liittynyt millään tavalla lehden muuhun sisältöön ja grafiikkaan. Lopulta päätin luopua ylimääräisestä grafiikasta ja luottaa pelkkään sanakuvan voimaan. Logon fonttina toimii sama kuin leipätekstissäkin. Näin lehteen ei syntynyt ylimääräisiä irrallisia kirjainperheitä.

Alkuperäinen ideani oli sijoittaa logo poikkeuksellisesti lehden alareunaan. Tämä olisi ollut mahdollinen paikka logolle, sillä lehden ei tarvitse kilpailla huomiosta lehtitelineessä. Logon paikka lehden kannessa olisi ollut huomiota herättävä ja erilainen lähestymistapa. Suunnitelmaa tuli muuttaa, sillä asiakas ilmoitti lehden menevän myös nettiin, jolloin alareunassa oleva logo olisi rajautunut pois. Logo tuli siirtää sen tavanomaiselle paikalle yläreunaan. Jotain pientä erilaisuutta logon sijoitukseen lehden kannessa kuitenkin halusin ja päätin asettaa sen enemmän vasempaan reunaan. Monesti sanalogot on keskitetty kanteen niin, että molemmilla reunoilla on yhtä paljon tilaa.

7.3.5 Palstat

Palstojen määrällä voidaan vaikuttaa niin luettavuuteen kuin julkaisun ulkoasuun. Palstan tehtävänä on myös rytmittää sivun elementtejä, muun muassa tekstiä ja kuvia. Sen avulla määritellään tekstille ja kuville paikat sivuilla. (Parker 1998, 26, 64.) Tekstiosuus sijoitetaan palstoille, joilta lukija havaitsee muun muassa otsikot ja seuraa tekstiosuuksia vasemmalta oikealle ja ylhäältä alas (Huovila 2006, 49–50). Palstojen määrään vaikuttaa paljon se, minkä kokoinen suunniteltu sivu on. Tärkeää on, että palstat ovat tarpeeksi leveitä ja että luettavuus pysyy helppona. (Lyytikäinen ym. 1995, 21.)

Kun sivupohja jaetaan useampaan palstaan, on mahdollista luoda monia erilaisia visuaalisia vaihtoehtoja, se lisää elementtien sijoitteluun monipuolisuutta ja sivuille elävyyttä. Tällöin on myös suuremmat mahdollisuudet vaikuttaa painotuotteen viestin sanomaan. Aikakauslehdissä palstojen määrä yleensä on kahdesta neljään. Aikakauslehdet käyttävät myös paljon vaihtelevan kokoisia palstoituksia luodakseen miellyttävän ulkoasun, sillä ei ole olemassa mitään ehdottomia sääntöjä, kuinka monta palstaa saa julkaisussa käyttää. (Lyytikäinen ym. 1995, 21; Parker 1998, 28, 64.) Mitä useampia palstoja sivuilla on, sitä kapeampia ne ovat ja niihin mahtuvat rivit ovat lyhyempiä.

Palstan leveydellä on suuri merkitys julkaisun luettavuuteen. Hyvin kapeat palstat voivat olla hankalalukuisia, sillä silmä joutuu siirtymään riviltä toiselle useammin kuin leveämmällä palstalla. Liian leveässäkin palstassa on huono puolensa. Hyvin leveää palstaa luettaessa on hankala siirtyä rivin lopusta seuraavan rivin alkuun niin, ettei katse harhailisi. On tärkeää muistaa, että ihmissilmä hahmottaa sanaryhmiä eikä yksittäisiä sanoja. (Parker 1998, 27.) Näin ollen on hyvä tietää, että suomen kielen sanat ovat suhteellisen pitkiä, jolloin riviä kohti saisi olla korkeintaan 70–80 kirjainmerkkiä. Kapeammissa palstoissa rivillä saisi olla noin 24–30 merkkiä (Juholin ym. 1998,41.) Käytettävissä olevia palstamuotoja on neljä: tasaa vasen reuna, tasaa oikea reuna, keskitä rivi tai tasaa palstojen molemmat reunat (Toikkanen 2003, 36).

Saumassa on käytetty erikokoisia palstajakokoja. Syyt erikokoisiin palstajakoihin löytyy suunnitellun juttutyypin rakenteesta, kaikkiin juttutyyppeihin eivät sovi saman-

laiset palstaratkaisut. Esimerkiksi lyhyitä tekstejä on mahdollista sijoittaa yhteen palstaan, tällöin tekstin jaksaa vielä lukea. Pitkien juttujen sijoittaminen yhteen palstaan on mahdottomuus lukukokemusta ajatellen. Palstaratkaisuissa on tärkeää pitää mielessä lukijan tarpeet, jotta hänelle saataisiin luotua mahdollisimman miellyttävä lukukokemus.

Tätä ajattelutapaa hyödyntäen valitsin palstajaotuksen tekstin pituuden mukaan. Pääkirjoitus, joka on varsin lyhyt teksti, on sijoitettu kokonaan yhteen palstaan. Palstan teksti on myös tasattu molemmista reunoista. Henkilöhaastattelu, joka on varsin pitkä juttu, on jaettu useampaan palstaan. Tässäkään jutussa ei joka sivulla ole käytetty samaa palstajakoa. Näin on saatu luotua mielenkiintoa ylläpitävää rytmin muutosta. Henkilöhaastattelussa palsta on myös tasattu molemmista reunoista. Lyhyihin juttuihin, kuten Tiesitkö? -palstaan sopii palstaratkaisu, jossa vain vasen reuna on tasattu.

Aikakauslehdissä yleisin palstanleveys on 45 mm. 21 cm levyiseen lehteen tämän kokoisia palstoja mahtuu neljä kappaletta. (Kotilainen 1991, 134–135.) Saumassa ei ole käytetty yhtä ja tiettyä palstan leveysvakiota. Palstan leveyteen ja määrään on vaikuttanut juttutyypin sisäiset vaatimukset. Henkilöhaastattelussa oli mahdollista käyttää kahta leveää palstaa, kun taas samanlaiset palstavalinnat eivät olisi sopineet paikan esittelyyn. Palstojen väliin jäävälle tilalle ei ole olemassa tarkkaa kokostandardia. Aikakauslehdissä palstaväli on yleensä 4-6 mm. Sauman käytetyin palstaväli on 4-4,5 mm.

7.3.6 Marginaalit ja sidonta

Marginaalien tehtävä on määritellä palstojen ja reunusten etäisyys paperin reunasta (Parker 1998, 32). Marginaalien leveydellä voidaan säädellä sivujen väriä. Mitä isompia marginaalit ovat, sitä enemmän sivulle jää tyhjää valkoista, ja sivu näyttää valoisammalta. Mitä pienemmät marginaalit ovat, sitä vähemmän sivuilla on vaaleaa tyhjää tilaa ja sivun väri on selvästi tummempi. Marginaalit helpottavat tyhjän tilan luomista, tällöin sivua ei tule tungettua liian täyteen. (Honeywell 2005, 134; Lupton 2008, 175.) Marginaaleille ei ole olemassa yhtä ja oikeaa mitta. Painotuotteen koko, formaatti ja muoto vaikuttavat hyvin pitkälle siihen, minkä kokoiset marginaalit tar-

vitaan. (Juholin ym. 1998, 69.) Marginaalien ei tarvitse olla samansuuruiset sivun joka kohdassa. Jos marginaalit ovat yhtä kapeat joka reunalla, syntyy varsin raskas vaikutelma. Tämän vuoksi varsinkin alamarginaalin leventäminen antaa julkaisulle ilmaa ja keveyttä. (Lyytikäinen ym. 1995,14.) Marginaalit luovat lehden sivuille yhdennäköisyyttä. Joka sivulla on jokin yhteneväinen tekijä, joka pitää lehden ilmettä ja kokonaisuutta kasassa.

Lehden sidonta ja marginaalit kulkevat pitkälti käsi kädessä. Marginaaleja suunniteltaessa on myös hyvä muistaa, että painotuotteissa on oltava sidontavara. Sidontavaralla tarkoitetaan vierekkäisten sivujen etäisyyttä toisistaan. (Parker 1998, 31.) Sidontatapa määrittelee, kuinka paljon tilaa olisi hyvä jättää aukeaman keskivälille. Yleisimmät sidontatavat ovat stiftaaminen ja liimasidonta.

Stiftaamisella tarkoitetaan, että lehti on koottu kasaan niitein. Lehden keskiaukeama on suora yhtenäinen paperi, joka painatetaan yhtenäisenä yhdellä kerralla. Stiftauksen hyvä puoli on se, ettei kyseinen sidontatapa juuri riko keskiaukeamaa, vain niitit ja selän taite hieman rikkovat kokonaisuutta. Tällöin keskiaukeaman taitto on varsin helppoa, keskitaitteeseen voi oikeastaan sijoittaa mitä vain, tekstiä, kuvia, piirroksia, linjoja ja niin edelleen.

Liimasidonnassa lehti on kirjan tapaan suorakulmaisesti liimattu kiinni. Tällöin aukeaman keskikohdan ylityksessä on oltava varsin tarkka. Liimasidotun lehden keskiaukeama on jäykempi, eikä mitään luettavaa tekstiä tai tarkkaa tutkimista vaativaa kuviota tai kuvaa pidä sijoittaa lähelle aukeaman keskisaumaa. (Kotilainen 1991,164.) Liimasidonnassa sidontavaraa on jätettävä enemmän, sillä lehden selkä syö keskiaukeamasta isomman loven kuin stiftaus.

Saumaan valitsin sidontatavaksi stiftauksen. Stiftaus on helpompi sidontatapa toteuttaa, kun lehden taittajilla ei ole paljoa kokemusta. Tällöin aukeamien taittaminen on paljon helpompaa, eikä taittajan tarvitse liioin miettiä, miten pahasti keskisauma rikkoo aukeaman kokonaisuuden. Liimasidonta olisi ollut varsin näyttävä sidontatapa ja olisi antanut lehdelle jyvemmän ulkoasun. Oli kuitenkin ajateltava heitä, joita varten taittopohjia tein ja heidän taitotasoaan. On parempi, että niin sanotusti helpompi

ratkaisu on tehty hyvin, kuin että vaikeampi ratkaisu on tehty huonosti. Sopivan si-
dontaavan löydyttyä oli helpompi suunnitella lehden marginaalit.

Alkuperäinen ideani oli erottaa jotkin lehden osat kokonaisuudesta antamalla niille erikokoiset marginaalit, esimerkiksi pääjutun marginaalit olisivat olleet leveämmät kuin muilla sivuilla. En kuitenkaan saanut ideaa toimimaan niin, ettei se olisi näyttänyt enemmän virheeltä kuin tarkoitukselliselta, joten joka sivulla marginaalit ovat samankokoiset. Tämä seikka toisaalta tukee yhteneväistä ilmettä. Sivujen ylämargi-
naali on 14 mm ja alhaalla 15 mm, sillä leveämpi alamarginaali tasapainottaa sivun ilmettä. Sisämarginaali on 15 mm, tässä on huomioitu se, ettei sisäsaumaan pääsisi katoamaan mitään olennaista, joka häiritsisi lukukokemusta. Sivun ulkoreunan mar-
ginaali on 14 mm, myöskään täysin ulkoreunaan ei sovi sisällyttää mitään oleellista sivun jutusta.

8 KUVAT

8.1 Kuvalla on tärkeä tehtävä

Lehdessä kuva on tehokkaampi kuin teksti. Kuvan näkee jokainen, se vaikuttaa ja vakuuttaa. Kuvia pysähtyvät katsomaan nekin, jotka eivät lue tekstiä. Kuvat ylittävät kielirajat ja lukutaidottomuuden, ne vaikuttavat yli ikärajojen ja kulttuuri- ja koulu-
tusrajojen. Kuva kuvastaa ihmistenvälistä kieltä, liikkeitä, asentoja, ilmeitä, katseita ja niin edelleen. Kaikki lukijat eivät lue lehteä kannesta kanteen. Suurin osa selailee sivuja ja lukee sieltä täältä heitä kiinnostavia seikkoja. Parhaiten ihmisten alitajun-
taan vaikuttavat juttujen kuvat ja otsikot. (Kotilainen 1991, 65,66,177.)

Julkaisun kuvitus, niin valokuvat, piirrookset kuin myös grafiikka, kertovat viestin yhdellä silmäyksellä. Graafisilla elementeillä on helppo havainnollistaa haluttuja seikkoja visuaalisesti. Parhaille ja tärkeille kuville tulee antaa eniten tilaa. (Parker 1998, 107, 142; Huovila 2006, 152.) Kun kuvista yksi on isompi kuin muut, se kiinnittää huomiota ja viestii sanattomasti kuvien keskeisestä tärkeysjärjestyksestä (Parker 1998,10). Jo suunnitteluvaiheessa on tärkeää päättää kuvien paikat, vaikkei jul-

kaisuun tulevia kuvia vielä tietäisikään. Tämä helpottaa kuvien ja tekstin tasapainon luomista. Niiden tulisi olla houkuttelevasti vuorovaikutuksessa keskenään. (Juholin ym. 1998, 70.) Jos kuvien paikkaa ei suunnittele etukäteen, on varsin vaikeaa suhteuttaa tekstiosuuksia paikoilleen ja arvioida kuvien määrän tarvetta.

8.2 Valokuvat

Valokuvat tuovat todellisuuden tuntua julkaisuun, ne tarjoavat konkreettisen todisteen tekstin tueksi. Sivuja ei pidä ahtaa täyteen kuvia. Myös kuvat tarvitsevat ympärilleen tilaa ja ilmaa, jotta ne erottuisivat sivulta halutulla tavalla ja niiden katselu olisi luontevaa. (Parker 1998,109,137.) Lehden suunnittelun alkuvaiheessa tulisi ottaa huomioon kaikki ne teemat, joita julkaisussa käsitellään. Näin vältetään se, ettei yksi aihealue saa liikaa huomiota viemällä muilta osilta näkyvyyttä. (Juholin 1998, 72.)

Aikakauslehdet aloittavat juttunsa yleensä näyttävästi isolla aukeaman yli vedetyllä kuvalla. Kuva on varsin vetovoimainen tapa saada lukijan huomio kiinnitettyksi. Aukeamalla katse kiinnittyy ensimmäiseksi kuviin. (Huovila 2006, 161-162). Sivulla tulisi aina olla yksi pääkuva, johon lukijan katse kiinnittyy. Sivun, jossa on useita kuvia, muttei yhtään pääkuvaa on innoton ja sekava (Parker 1998,144). Kuvien suhteen kuin muussakin suunnittelussa, on hyvä muistaa, että vähemmän on enemmän. Pieni määrä isoja kuvia on yleensä tehokkaampi ja selkeämpi vaihtoehto kuin iso määrä pieniä kuvia. (Parker 1998, 109).

Kahden erikokoisen kuvan välinen jännite tarjoaa jutulle sen tarvitseman pienen sävyn. Juttu alkaa visuaalisesti elää ja toimia, siinä on liikettä. (Kotilainen 1991,177.) Liikettä kuvaan saadaan synnytettyä vetämällä kuva sivun reunaan asti (Parker 1998,102). Hyvässä julkaisukokonaisuudessa kuvat ovat oikeassa suhteessa toisiinsa ja muuhun julkaisuun (Juholin ym. 1998, 70). Kuvien rajaaminen on yksinkertainen ja tehokas tapa parantamaan valokuvia. Rajatessa saat poistettua kuvasta epäoleellisia asioita ja voit näyttää katsojalle kuvan tärkeimmän osan. Rajaus tekee kuvista vaikuttavia. (Parker 1998,148–149.)

Halusin Saumasta varsin kuvapainotteisen lehden. Tutkitusti kuvat kiinnostavat ihmisiä ja ne jäävät mieleen paremmin kuin teksti. Kuvan avulla on helppo luoda sivuille tunnelmaa ja saada viesti välitettyä katsojalle. Aikakauslehdet ovat varsin kuvapainotteisia. Kuvien avulla on helppo saada selailijasta lukija. Kiinnostava kuva herättää kiinnostuksen itse tekstiä kohtaan. Kuva pysäyttää, sykhdyttää ja saa ehkä jopa lukemaan tekstinkin (Kotilainen1991,66). Päätin käyttää lehdessä myös mustavalkoisia kuvia. Kuvan visuaalinen voima ei katoa mihinkään, oli kuvassa värit tai ei. Ne luovat tunnelmaa ja tunteuksia katsojaan. Mustavalkoiset kuvat toivat lehteen myös rytmiä ja kontrastia.

Kuvia ja niiden kokoja suunniteltaessa pyrin siihen, että joka sivulla olisi yksi suurempi kuva, joka kiinnittäisi lukijan katseen (Kuva 9). On parempi, että on muutama suurempi kuva kuin monta pientä. Joka sivulla tuli olla pääkuva, jonka ympärille muut kuvat rakentuivat. Halusin lehden kuvien olevan eri kokoisia ja eri etäisyyksiltä. Näin jokainen sivu ei näyttäisi kuviensa puolesta samanlaiselta.

ETRAJAN KOKKEIJA OTERIEMÄ, TI. SUOMI.

...kuvassa on nainen, joka on...
...kuvassa on nainen, joka on...
...kuvassa on nainen, joka on...

...kuvassa on nainen, joka on...
...kuvassa on nainen, joka on...
...kuvassa on nainen, joka on...

...kuvassa on nainen, joka on...
...kuvassa on nainen, joka on...
...kuvassa on nainen, joka on...

...kuvassa on nainen, joka on...
...kuvassa on nainen, joka on...
...kuvassa on nainen, joka on...

Muuten kaikki onnistui...
...kuvassa on nainen, joka on...
...kuvassa on nainen, joka on...

...kuvassa on nainen, joka on...
...kuvassa on nainen, joka on...
...kuvassa on nainen, joka on...

...kuvassa on nainen, joka on...
...kuvassa on nainen, joka on...
...kuvassa on nainen, joka on...

...kuvassa on nainen, joka on...
...kuvassa on nainen, joka on...
...kuvassa on nainen, joka on...

SUOMI 19

...kuvassa on nainen, joka on...
...kuvassa on nainen, joka on...
...kuvassa on nainen, joka on...

...kuvassa on nainen, joka on...
...kuvassa on nainen, joka on...
...kuvassa on nainen, joka on...

Kuva 9. Aukeaman molemmilla sivuilla on selvästi isompi pääkuvasa.

Lehdessä kuvan hyvyys riippuu pitkälti siitä, miten sitä sivulla käytetään. Kuva on aina osa kokonaisuutta. Kokonaisuudessa kaikki osat vaikuttavat toisiinsa. (Rantanen 2007,138.) Lehti sisältää muutaman sellaisen juttutyyppin, joihin kuvat kuuluvat olennaisena osana. Esimerkiksi tapahtuman tai paikan esittely olisi varsin puuduttava ilman kuvan visuaalista tukea.

Tapahtuma jutun yhteyteen halusin rakentaa kuvakollaasin, johon oli helppo sijoittaa monta kuvaa (Kuva 10). Kollaasin kuvat ovat tasa-arvoisia keskenään kokonsa puolesta, mutta suurin huomioarvo kollaasissa on annetukin nostolle. Nosto on sijoitettu sivun keskelle värilliselle pohjalle. Noston erottumista kuvista vahvistaa myös sen eriyvä pyöreäreunainen muoto. Jos kuvat olisivat olleet eri kokoisia ja muotoisia keskenään, ei nosto olisi enää erottunut sivulta edukseen.

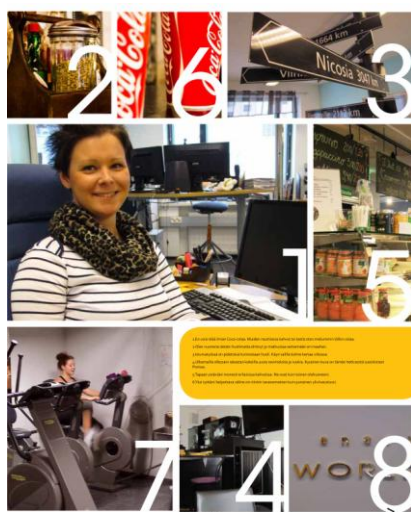
Kuva 10 Tapahtuman esittelyssä olennaisessa osassa ovat kuvat.

Paikan esittelyssä kuvilla on erityinen asema. Juttu alkaa ja loppuu isolla kuvalla, keskiväliin sijoittuu niin sanottu kuvanauha. Kuvanauha sisältää kuvat paikoista, joita jutussa esitellään. Idean kuvanauhasta sain tutkiessani muita aikakauslehtiä. Etsin hyvää ja toimivaa ideaa, miten saisi mielenkiintoisella tavalla esiteltä useita kuvia. Löysin jutun, jossa kuvat oli nauhamaisesti sijoitettu aukeaman yläreunaan ja teksti sen alle. Päätin kokeilla miten idean saisi varioitua Saumaan sopivaksi. Syntyi idea keskellä sivua kulkevasta kuvanauhasta. Sen ylä- ja alapuolella sijaitsivat faktat kohteista, jotka ovat valittu juttuun.

Halusin lehdessä käyttää niin pyöreitä kuin suorakulmaisia muotoja. Jokaisen juttutyypin kohdalla pohdin, millainen muoto sopii mihinkin elementtiin. Kuvanauhan kuviin pyöreä muoto sopi hyvin. Jotta kuvilla olisi selvä hierarkkinen järjestys, tuli

kuvien olla erikokoisia. Samalla kuvanauha oli mielenkiintoisemman näköinen, kun sen sisältämät kuvat eivät olleet tasapaksuja.

Myös henkilöhaastattelussa kuvat ovat suuressa osassa. Kyseinen juttu alkoi aikakauslehdille hyvin tyypillisellä koko aukeaman mittaisella kuvalla. Aukeaman kokoinen kuva on hyvin suuri huomion kiinnittäjä ja visuaalinen virike lukijalle. Tämän lisäksi henkilöhaastattelu sisältää yhden sivun kokoisen kuvakollaasin. Tutkiessani muiden aikakauslehtien tapaa rakentaa henkilöhaastattelu törmäsin seikkaan, jossa haastateltavan henkilön elämä, ajatusmaailma ja identiteetti tuotiin esiin sivunmittaisella kuvakollaasilla. Kollaasin keskiössä oli aina kuva henkilöstä itsestään. Pääkuvan ympärille oli rakennettu pienemmillä kuvilla henkilön elämänkaari. Pienemmät kuvat saattoivat olla kuvia henkilön lapsuudesta, harrastuksesta, tärkeistä henkilöistä tai asioista henkilön elämässä. Kuvat saattoivat olla kuvituskuvia, kuten esineitä ja asioita tai ne saattoivat olla kuvia tapahtuneista asioista ja henkilöistä. Tällaista lähestymistapaa henkilön elämään ovat hyödyntäneet jutuissaan esimerkiksi Kodin Kuvalehti ja Me Naiset. Rakensin kollaasin ensin vastaamaan kyseisten lehtien asetelutyyliä. Asiakkaani huomautti kuitenkin lehden vaikuttavan liiaksi keski-ikäiseltä. Osasyyn tähän oli kuvien asetelutapa. Saadakseni kyseiseen kollaasiin nuorekkuutta oli rikottava liiallinen symmetrisyys (Kuva 11). Kuvien keskinäiseen suhteeseen tuli saada kokoeroja ja vaihtelevuutta. Vaihtelemalla kuvien kokoa ja muotoa, saat sivuun eloa. Suuri määrä samankokoisia ja samanmuotoisia kuvia saa sivun näyttämään tylsältä. (Parker 1998,109.)

Kuva 11. Henkilöhaastattelun kuvakollaasin kuvat ovat sijoitettu epäsymmetrisesti luomaan nuorekkaampaa lähestymistapaa ja mielenkiintoa.

8.3 Graafiset elementit

Asiakas toivoi lehden sisältävän myös graafisia elementtejä. Toiveena oli saada sellaisia elementtejä, jotka kuuluisivat vakituisesti lehden ulkosuun ja sellaisia, joita tulevat tekijät voisivat tarpeen mukaan lisätä. Halusin saada lehteen ominaiseksi osaksi jotain sukupuolineutraalista grafiikkaa. Naisena minun on todella helppo tulla käyttämään varsin naisellisia kuvioita ja muotoja. Piti muistaa, että toinen puolikas kohderyhmästä on kuitenkin miehiä.

Käytin hyväkseni Adobe Illustrator -ohjelman niin sanottuja valmiita grafiikkamalleja. Tutkin ja kokeilin erilaisia mahdollisia vaihtoehtoja, joista lopulta päädyin palloista rakennettuun köynnökseen. Köynnöksen pyöreät muodot sopivat hyvin yhteen lehden muun ilmeen kanssa. Edellä mainitun elementin lisäksi valitsin aluksi pari, kolme muuta grafiikkaelementtiä. Myöhemmässä vaiheessa huomasin lehden sisältävän aivan liikaa erilaisia elementtejä, jotka eivät ole missään kytköksessä toisiinsa. Osa elementeistä oli poistettava. Jäljelle jätin köynnöspalloelementin, jota aloin varioida sopivaksi muihin tarkoituksiin. Näin elementtiä tuli hyödynnettyä muualla kuin sisällysluettelossa.

Olenaisena osana lehteä tuli myös suunnitella grafiikat opastamaan lukijaa. Tällaisia tärkeitä opasteita ovat jutun loppumismerkki ja jatkuu seuraavalla sivulla -merkki. Jutun lopetusmerkiksi valitsin yksinkertaisen mustan neliön. En halunnut, että lopetus merkki kiinnittäisi liikaa lukijan huomiota, se täyttäisi kuitenkin tehtävänsä kertoen, että kyseinen artikkeli päättyi tähän. Jotta lukijalle ei jäisi epäröivää mielikuva jutun jatkuvuudesta, on häntä informoitava siitä. Jatkuu seuraavalla sivulla -merkki on yksinkertainen nuolenpää, joka samalla ilmaisee mihin suuntaan juttu vielä jatkuu.

Loin lehteä varten kansion, joka sisältää erilaisia vektorigrafiikoita mahdollista tulevaa käyttöä varten. Asiakkaani toivoi, että tekisin joitain lehden sisältöön sopivia graafikoita valmiiksi. Tulevilla tekijöillä ei ole samaa tietotaitoa rakentaa grafiikkaa

itse. Aikakauslehdissä valokuvien rinnalla visuaalista ilmettä ylläpitää myös grafiikka. Adobe Photoshop -ohjelmaa ja Adobe Illustrator -ohjelmaa hyödyntäen tein hyvin yksinkertaista vektorigrafiikkaa. Pyrin luomaan sellaista grafiikkaa, jota voitaisiin todennäköisesti lehdessä tarvita, ajatellen millaisia juttuja hakijalehti todennäköisesti pitäisi sisällään. Esimerkiksi grafiikkakansio pitää sisällään grafiikat avaimesta, miehestä, naisesta, polkupyörästä, autosta, sateenvarjosta ja niin edelleen. Kansio sisältää sellaista grafiikkaa, jota voisi helposti käyttää kuvituskuvana (Kuva 12).

Kuva 12. Esimerkkejä grafiikka kansion sisällöstä.

9 TYPOGRAFIA

9.1 Mitä on typografia?

Typografia vaikuttaa olennaisesti viestin perillemenoon. Se on myös keino saada lukija houkuteltua lehden pariin ja sen myötä perehtymään siihen. (Loiri 2004,9.) Typografian tehtävä on pitää lehti koossa, olla runko, jonka ympärille muut elementit rakennetaan (Rantanen 2007,105). Näin ollen typografisilla valinnoilla on suora vaikutus viestin välittymiseen, sen avulla voidaan myös ohjata lukijaa käyttäytymään viestinvälittäjän haluamalla tavalla (Loiri 2004, 35).

Typografialla tarkoitetaan tekstin visuaalisen ilmeen luontia, siinä tulee ottaa huomioon muun muassa fontin pistekoko, kirjasintyyli, rivinvälit, palstoitus, marginaalit ja tekstilinjaukset (Lamberg ym. 2003, 77). Typografia ei siis ole pelkkää fonttien valitsemista, siinä tulee huomioida kaikki tekstiin, kuviin ja yleiseen tilankäyttöön liittyvä sommittelu. Typografiset valinnat vaikuttavat julkaisun sävyyn, tunnelmaan ja tyyliin. (Kalske ym. 1994, 9; Toikkanen 2003, 33.) Typografiaa valitessa on aina pidettävä mielessä, ketä varten sitä suunnitellaan (Loiri 2004, 30).

Typografiset ratkaisut kertovat vastaanottajalle keneltä viesti on, millainen se on ja kenelle se on tarkoitettu (Pesonen 2007, 13). Visuaalisuus auttaa lukijaa ymmärtämään jutun sisällön muodon kautta, ennen varsinaista lukemista. Muoto vetoaa lukijan tunteisiin. Osa lehden sisällöstä onkin enemmän kuvia kuin sanoja. Tällaisia kuvia ovat esimerkiksi logo, pääotsikot ja palstalogot (Rantanen 2007,19, 106). Julkaisun tyylikkyys perustuu johdonmukaisuuteen ja harkintaan. Tyylikkään julkaisun kaikki sen osa-alueet sopivat yhteen ja muodostavat visuaalisen kokonaisuuden. (Parker 1998, 87; Huovila 2006, 85.)

Täysin symmetrinen typografia on yksitoikkoista. Pienellä epäsymmetrialla saadaan mielenkiintoinen lopputulos. (Loiri 2004,80.) On kuitenkin muistettava, että luettavuus on aina asetettava ykkössijalle. Ulkoasulliset erikoisuudet ja kikkailut eivät saa mennä sen edelle. (Kotilainen 1991,133.) Hyvälle typografialle ei ole olemassa valmiita matemaattisia kaavoja tai sääntöjä. Typografia peilautuu aina tarkoitukseensa. (Rantanen 2007,107.) Hyvän typografian merkki on se, että lehden lukeminen on helppoa, miellyttävää ja ennen kaikkea typografia on kaunista. Sillä on myös kyky kertoa epäsuorasti tekstin hengestä, ilmapiiristä ja julkaisuajankohdasta. (Juholin ym. 1998,32; Loiri 2004,9.)

9.2 Kirjaintyylien valinta

Kirjaintyylien valinnassa on otettava huomioon ensinnäkin se, että jokaisella fontilla on symbolinen arvonsa. Kaikki kirjasimet viestivät ja luovat tunnetiloja. Jotkin herättävät meissä inhoa ja toiset hilpeyttä. Lukijan kannalta on tärkeää muistaa fontin luettavuus. (Huovila 2006, 88.) Fonteilla voidaan leikitellä ja niiden avulla voidaan värit-

tää sivua. On muistettava, että esimerkiksi leipätekstin on oltava helposti luettavissa. (Honeywell ym. 2005, 142.) Kun tavoitteena on tyyllinen puhtaus, tulee valita sellainen fontti, jossa on mahdollisimman monta leikkausta. Leikkauksella tarkoitetaan samasta fontista pienellä muokkauksella tehtyä variaatiota, käyttäen hyväksi muun muassa lihavoitinta ja kursivointia. (Kalske ym. 1994, 19.) Fonttien valinnassa on myös hyvä muistaa, että yksinkertaisuus on hyve. Aikakauslehdissä otsikoilla ja kansilehdellä saattaa olla useita kirjasinvaihtoehtoja, mutta esimerkiksi leipätekstin, ingressin ja kuvatekstin kirjasimet pysyvät sivuilla samoina.

Tekstin kaikille osille tulee antaa oma ilmeensä. Otsikoiden tulee olla otsikoiden näköisiä ja kokoisia, ingressin tulee näyttää ingressiltä ja niin edelleen. Lukijalle tulee tehdä selväksi mihin tekstihierarkiaan mikäkin tekstin osa kuuluu. (Lyytikäinen ym. 1995, 33.) Ilman hierarkiaa teksti on vain yhtä massaa, jossa kaikki kohdat ovat tasapitkiä, tasalaatuisia ja myös tasaisen tylsiä. Hierarkiassa jonkin tai joidenkin tekstiosien on korostuttava, noustava tai painotuttava muusta tekstistä (Kuva 13). Hierarkiassa samantasoisilla asioilla tulee olla samanarvoinen typografinen käsittely koko julkaisun läpi (Kotilainen 1991, 33; Loiri 2004, 76; Rantanen 2007, 20.)

Tärkein
Tavallinen
Viimeinen

Tärkein
Tavallinen
Viimeinen

Kuva 13. Esimerkki hierarkian rakentamisesta. (Huovila 2006)

Leipätekstin, otsikoiden, alaotsikoiden ja kuvatekstien kirjasintyyppien valinta ja asettelu sivulla vaikuttaa ulkoasuun enemmän kuin mikään muu yksittäinen visuaalinen elementti. Valittu kirjasintyyppi voi edistää tai haitata sitä, miten lukija ymmärtää viestin. On kiinnitettävä huomiota siihen, millaisen tunnelman ja asenteen haluaa kirjasinten välittävän. (Parker 1998,51.) Kirjasintyyppien, kirjainkokojen ja palstajaon onnistunut valinta, eli typografia, palvelee lukijaa enemmän kuin moni lehdentekijä ymmärtääkään (Kotilainen 1991,127).

Fonttien koolla, välistyksellä ja kirjasimilla saadaan luotua tekstien välistä tärkeysjärjestystä (Pesonen 2007, 45). Tekstin tunnistaminen perustuu kirjainten ja sanojen hahmoon. Jotta hahmo pystytään tunnistamaan, on lukijan pystyttävä tunnistamaan yksittäiset kirjaimet ja sanat. Sanojen ja kirjainten selkeää erottumista hallitaan sana- ja kirjainvälillä (Kuva 14). Jos sanaväli on liian pieni, on lukeminen mahdotonta, sillä silmän on vaikea erottaa mistä sanat alkavat ja mihin ne loppuvat. Liian suuri sanaväli luo tekstiin selviä reikiä, joihin katse pysähtyy ja lukukokemus häiriintyy. Sama pätee kirjainväliin, jos väli on liian pieni, ei silmä pysty enää erottamaan kirjaimia toisistaan. Välin ollessa liian suuri, ei silmä osaa enää yhdistää kirjaimia yhdeksi sanaksi. (Sumiloff 2000, 199.)

Sauma Sauma Sauma Sauma
 S a u m a S a u m a S a u m a S a u m a
 SaumaSaumaSaumaSauma

Kuva 14. Liian suuri tai pieni kirjainväli häiritsee sanojen hahmottamista, ja näin olen koko lukukokemusta.

Tutustumalla aiempiin vastaavanlaisiin painotuotteisiin saa viitteitä oikeaan fonttiratkaisuun pääsemiseksi (Koskinen 2001, 70). Jotta julkaisu pysyisi yhtenäisenä ja tunnistettavana, on tärkeää suunnitella myös pienet ja vähäisemmätkin asiat, kuten sisäänvedot, sivunumerot, jatkuu sivulla -tekstit, tekijöiden ja viitteiden typografiat. Pikkuasioitakin on kohdeltava hyvin ja johdonmukaisesti. (Lyytikäinen ym. 1995, 45.)

9.3 Sauman typografia

Sauman kirjaintyyppien valinnan perusteena oli valita muutama kirjainperhe ja hyödyntää niiden erilaisia leikkauksia. Yhden kirjainperheen eri leikkauksia käyttämällä saadaan aikaan harmoninen ja yhtenäinen ilme julkaisulle. Leikkauksien avulla sain lehteen kontrastieroja ja mielenkiintoa, mutta ilme silti pysyi yhtenäisenä.

Lehdissä yhdistellään yleensä kahdesta kolmeen erilaista kirjainperhettä, jotta olisi mahdollisuus rikkaaseen ja monipuoliseen ilmeeseen. (Lyytikäinen ym. 1995, 33.) Asiakkaan toive oli saada lehdelle yhtenäinen ilme, ettei joka sivulla olisi omanlaisensa otsikkofontit ja ingressit. Asiakkaan toive tuki päätöstäni pitäytyä muutamassa kirjainperheessä. Typografiaa valitessa oli tärkeä pitää mielessä kohderyhmä, jolle lehteä tehdään. Typografisen tyylin oli vastattava heidän mieltymyksiään ja tarpeitaan. Seuraavissa luvuissa paneudun tarkemmin eri tekstiosioiden kirjaintyylien valintaan.

9.3.1 Leipäteksti

On tärkeää, että leipätekstin kirjaintyyli on valittu huolella, sillä se kattaa lehden suurimman tekstipinnan. Jos sen valinnassa on epäonnistuttu, eivät kuvat ja muiden tekstiosien kirjaintyyli pelasta lopputulosta. Lehti on lukemista varten ja sen tärkein ulottuvuus on luettavuus. Jos tekstitypografia on väärä, jättää lukija yhä useamman kohdan lehdestä lukematta tai kesken (Kotilainen 1991, 127).

Leipätekstin kirjaintyylin tulee olla sellainen, jonka hahmon tunnistettavuus on hyvä (Lyytikäinen ym.1995, 38). Leipätekstin fontin koon kanssa on oltava tarkka. Lehden lukijalla ei ole mahdollisuutta zoomailla tekstin kokoa suuremmaksi tarpeen mukaan, kuten nettisivulla (Sumiloff 2000,119). Liian isokaan leipäteksti ei näytä hyvältä. Vertailemalla muita saman formaatin julkaisuja saa hyvin kuvan siitä, mitä kokoluokkaa leipätekstin tulisi olla, jotta se näyttäisi hyvältä ja uskottavalta.

Leipäteksti rakentuu yleensä kahden erilaisen kirjaintyylin ympärille, groteskin ja antiikvan. Kirjaintyylielle on omat tarkoituksensa lehden sisältöä ajatellen. Esimerkiksi pitkiin tekstiosuuksiin soveltuu yleensä parhaiten päätteelliset vahvat kirjaimet eli antiikvat. Päätteellinen kirjaintyyppi on helppolukuista ja helposti omaksuttavaa, sillä olemme tottuneet lukemaan eniten sellaista tekstiä, esimerkiksi kirjoissa kirjaintyyli on antiikvaa. Groteski tarkoittaa tasapaksua ja päätteetöntä kirjaimistoa. Sitä on suositeltavaa käyttää lyhyissä kokonaisuuksissa, tällöin tulee parhaiten esiin sen tehokkuus. (Kotilainen 1991,131, 133; Juholin ym. 1998,35.)

Halusin Saumaan myös kaksi erilaista leipätekstityyliä. Valitsin InDesignissa esimerkkitekstin ja aloin kokeilla tekstiin erilaisia fontteja. Etsin erilaisia päätteellisiä ja päätteettömiä fontteja. Poimin talteen kaikki potentiaaliset vaihtoehdot ja sen jälkeen kävin niitä tarkemmin läpi. Tarkistin onko fontti True type tai Open type. True type -fontit eivät sovi painotöihin. Jos valitsemani fontti oli kyseistä formaattia käyttävä, poistin sen listalta. Toinen tärkeä valintakriteerini oli kirjainperheen leikkausten määrä. Jos leikkauksia oli vain yksi, karsin kyseisen fontin. Kolmantena kriteerinä oli tarkistaa, että kirjaintyylistä löytyi ääkköset. Monet kirjaintyyliä ovat peräisin englanninkielteisistä lähteistä, eikä näin ollen kaikissa ole huomioitu ääkkösten tarvetta. Suomen kielessä ääkkösiä esiintyy huomattavan paljon, joten on tärkeää, että leipätekstin kirjaintyylistä löytyvät nämä kirjaimet. Kirjaintyylin valinnassa tulee ottaa huomioon kaikki ne vaatimukset, jotka käyttötarkoitus luo. Kaikki fontit eivät sisällä kaikkia valmiita merkkejä. (Loiri 2004,71.)

Käytyäni läpi kaikki valitsemani potentiaaliset fontit, näillä kriteereillä, valitsin ai-neistosta artikkelin, johon testasin jäljelle jääneet ehdokkaat. Sain kuvan siitä, miten kirjaintyyli toimisi isommassa tekstimassassa. Vertailin juttuja keskenään ja tarkastelin miten teksti toimi, erottuiko se taustastaan, oliko fontti tarpeeksi tummaa vai liian vaaleaa. Liian vaalea fontti ei erottuisi taustastaan, ja olisi näin ollen ongelma luettavuuden kannalta. Liian tumma fontti taas tekisi sivusta helposti todella raskaan tuntuisen. Vertailin myös tekstin leveyttä, kuinka paljon tekstiä mahtui yhteen palstaan. Kapeampaa fonttia mahtuu huomattavasti enemmän yhteen palstaan, eikä tällöin kasvata julkaisun kokoa. Näiden kriteerien myötä poistin mielestäni sopimattomia fontteja pois. Näin jäljellä jäi muutama vaihtoehto groteski – ja antiikvafontteja. Testasin kaikkien jäljelle jääneiden tyylien leikkaukset ja suuraakkoset läpi. Vertasin niitä sivuilla vierekkäin ja tulostin ne. Oli tehtävä valinta, mikä fonteista miellytti eniten omaa silmääni, mikä olisi helpoiten luettavaa, mikä palvelisi eniten kohde-ryhmääni. Antiikva leipätekstiksi valitsin kirjaintyylin nimeltä Chapparral pro ja groteskityyliksi Adobe Caslon pro.

Leipätekstin kirjaintyylin valinnan yhteydessä tulee myös päättää kirjaimen koko (Loiri 2004,71). Tein leipätekstin koon valintaa samalla kuin valitsin fontteja. Aiemmasta kokemuksesta tiesin, että aikakauslehdet käyttävät leipätekstinsä pistekokona kahdeksaa tai yhdeksää, kirjaintyylin mukaan. Sopiva pistekoko selvisi parhai-

ten tulostamalla tekstiä valituilla tyyleillä ja eri kokoisina. Tulostuksia vertasin samaa formaattia käyttäviin julkaisuihin. Koko kahdeksan osoittautui molempien leipäteksti tyylien kohdalla parhaaksi vaihtoehdoksi.

9.3.2 Otsikko

Otsikon tehtävä on houkutella lukija artikkelin pariin. Otsikon tulee olla selkeä ja visuaalisesti mielenkiintoinen, sillä se antaa lukijalle kuvan julkaisun yleisestä sävystä ja yhteneväisyydestä. (Lyytikäinen ym. 1995,33.) Otsikon on oltava tarpeeksi suuri, tumma tai lihava, jotta se muodostaa selvän kontrastin muuhun tekstiin. Mitä suurempi kokoero otsikolla ja leipätekstillä on keskenään, sitä helpommin lukija tunnistaa otsikon otsikoksi. (Lyytikäinen ym. 1995, 35; Parker 1998, 35.)

Sivun yläreuna on paikka, johon lukijan katse suuntautuu ensimmäisenä. Otsikko on jutun myyntilause, se on kyseisen jutun nimi. On siis luonnollista, että otsikko on sivun ylälaidassa. Suurin osa otsikoista kannattaakin sommitella sinne. Tämä sääntö ei kuitenkaan ole laki, siitä sopii poiketa, jos sommittelun kannalta otsikon toisenlaiseen sijoitteluun löytyy hyvä syy. (Rantanen 2007,119.) Otsikkotypografialle ei aseteta samanlaisia vaatimuksia kuin leipätekstille, esimerkiksi luettavuuden suhteen. Sen valintakriteerit ovat enemmän visuaalisia, tyyliopillisia ja makukysymyksiä. (Loiri 2004,117.)

Toimin hyvin samalla periaatteella Sauman otsikoiden valinnassa kuin leipätekstin kanssa. Ensin valitsin esimerkki otsikon ja aloin sen avulla testata erilaisia kirjaintyynejä. Listasin ylös kaikki mielenkiintoiset ja miellyttävät. Käytyäni läpi kaikki fonttityylit, tein samat tarkastukset kuin leipätekstin kanssa. Tarkastin True type- ja Open type -formaattit, leikkaukset ja ääkkösten löytymisen. Vaihtoehdoista putosi pois moni näillä ehdoilla. Tarkastelin jäljelle jääneitä vaihtoehtoja kohderyhmääni ajatellen, jotta lehdestä tulisi heidän näköisensä. Asiakkaani lähetti minulle linkin lehdestä, jossa hänen mielestään oli nuorekkaat ja tyylikkääts otsikkotyyli. Kyseinen lehti oli Porin Pyryn jäsenlehti. Pyrin löytämään valitsemieni fonttien joukosta samaa tyyliä olevia fontteja. Otsikoissa voidaan käyttää lihavia ja erikoislihavia tyyppejä ja toisi-

naan myös vaihtelun vuoksi hullujakin kirjaintyypppejä. Mikään ei estä yhdistelemästä eri tekstityyppejä ja kokoja. (Kotilainen 1991,133.)

Sauman otsikkotyylit rakentuvat kolmeen kirjainperheeseen ja niiden eri leikkauksiin. Näin lehden tyyli pysyy yhtenäisenä, mutta erilaisia variaatioita löytyy kuitenkin, eri toten kontrastieroja. Otsikoiden yleiset kontrastierot ovat paksumman ja ohuemman fontin välillä, värillisen ja mustan tai valkoisen välillä ja pien- ja suuraakkosten välillä. Otsikoiden koot vaihtelevat juttutyypin mukaan. Henkilöhaastattelussa otsikko on selvästi isompi kuin Tiesitkö? – palstassa. Sauman juttutyypit ovat niin erilaisia keskenään, että niiden välille oli vaikea luoda tiettyjä otsikkokokovakioita. Tämän vuoksi harva otsikko on täysin samankokoinen, poikkeuksena Tiesitkö? – palsta, jossa kaikki otsikot toistuvat samankokoisina.

9.3.3 Ingressi

Ingressin tehtävänä on avata otsikon sisältöä, toimia eräänlaisena johdantona otsikon ja leipätekstin välillä. Otsikko ja ingressi toimivat yhteistyössä päämääränään saada lukija houkutelluksi lukemaan artikkeli. Lukijan silmä etenee otsikosta ingressin kautta tekstiin. Visuaalisesti on loogista, että ingressi sijoittuu otsikon alle ja ennen leipätekstiä. (Lyytikäinen ym.1995,37.) Johdantokappaleella ei ole mitään kokovakiota. Lyhyempänä sen tehtävä on tehokkaampi. Liian pitkä ingressi koetaan enemmän vain aikaa vievänä. (Rantanen 2007,120.)

Saumalla on kaksi ingressi-tyyliä, jotka pohjautuvat samaan kirjainperheeseen. Leipätekstiä valitessa löytyi sopiva kirjaintyyli ingressille. Ingressityyliä valitessa vertailin muiden aikakauslehtien ingressejä, millaisia piirteitä niillä oli. Toiset käyttivät suuraakkosia toiset pieniä. Toiset käyttivät kursiivia, toiset lihavoitua tyyliä. Päädyin käyttämään ingressinä päätteetöntä fonttia nimeltä Century Gothic, ja sen tavallista leikkausta, pistekokona kaksitoista. Loin samasta tyylistä myös toisen ingressityylin käyttämällä suuraakkosia. Näin lehden ingresseihin saatiin eroavuutta, vaikka käytössä on sama fontti ja pistekoko.

9.3.4 Alaotsikko

Otsikon tavoin alaotsikko erottuu paremmin, jos sen kirjainkoko on muuta tekstiä, kuten leipätekstiä, isommalla ja poikkeavammalla kirjaintyyppillä (Parker 1998,39). Alaotsikko onkin usein vahvempi ja suuremmalla pistekoolla kuin leipäteksti. Se voi olla myös täysin eriä kirjaintyyliäkin. (Lyytikäinen ym.1995,43.) Alaotsikon eli väliotsikon on sijaittava sen esittelemän tekstin välittömässä yhteydessä. Alaotsikon yläpuolella tulee olla enemmän tilaa kuin alapuolella. Tällöin alaotsikko liittyy paremmin tekstiin. (Parker 1998,39.) Alaotsikot toimivat lukijalle välineenä hahmottaa artikkelia ja sen rakennetta.

Alaotsikot katkaisevat tekstiä, jolloin tarinassa tapahtuu rytmin vaihdos. Alaotsikko tarjoaa lukijalle pienen hengähdys hetken. Lukija voi hetkeksi pysähtyä ja prosessoida äsken lukemaansa. Yksi- ja kaksiriviset väliotsikot toimivat parhaiten. Visuaalisesti ne näyttävät hyvältä ja ihmissilmä pystyy hahmottamaan ne parhaiten. Kolme ja useampitasoiset otsikoinnit häiritsevät jo lukukokemusta. Silmä joutuu tekemään niiden kanssa enemmän töitä. (Rantanen 2007,124–125.)

Sauman alaotsikko perustuu samaan kirjainperheeseen kuin groteski leipäteksti. Syy, miksi leipätekstiä valitessani halusin kirjainperheen sisältävän mahdollisimman monta erilaista leikkausta, oli että saisin leikkauksia hyödyntäen valittua tekstin muille osille sopivat tyyli. Jotta alaotsikko erottuisi tarpeeksi leipätekstistä, on sen pisteko oltava selvästi isompi. Kirjainten leikkauksen on oltava tyyliään vahvempi. Varmin eroavaisuus alaotsikon ja leipätekstin välillä on suuraakkosten käyttö. Sauman väliotsikko onkin ladottu suuraakkosin, minkä lisäksi fontista käytetään vahvennettua leikkausta.

Lehden kaikki jutut eivät kuitenkaan sisällä varsinaista väliotsikkoo, tällöin lukijalle on tarjottu toisenlaisia keinoja viestiä rytmin vaihdoksesta. Tällaisia keinoja on hyödynnetty muun muassa lyhyissä jutuissa ja kolumnissa. Näissä jutuissa esimerkiksi tekstikappaleen ensimmäinen sana on erotettu muusta tekstimassasta suuraakkosin ja vahvemmallalla kirjainleikkaustyyllillä. Lyhyempiin juttuihin ei olisi mahtunut koko rivinpituista väliotsikkoo. Tuolloin väliotsikko olisi tavuttunut monelle riville, eikä lopputulos olisi ollut paras mahdollinen luettavuuden kannalta. Sanakorostukset hoi-

tavat saman asian kuin varsinainen väliotsikkokin, ne antavat vihjettä siitä, mitä alla oleva teksti tulee pitämään sisällään. Alaotsikko ja sanakorostukset toistuvat lehdessä aina samankokoisina ja -muotoisina.

9.3.5 Kuvateksti

Kuvateksteihin tulee suhtautua samalla vakavuudella kuin mihin tahansa muuhun tekstin osaan. Kuvatekstit selittävät kuvia, joihin selailijan silmä ensimmäisenä osuu. Otsikoiden lisäksi myös kuvatekstit myyvät artikkelin sisältöä. Usein ihmiset lukevat kuvatekstit, vaikka eivät jutusta muita kohtia lukisikaan. (Lyytikäinen ym. 1995,37; Rantanen 2007,126.)

Kuvatekstin avulla kuvat ja artikkelin sisältö liitetään toisiinsa (Parker 1998,41). Kuvatekstien tulee löytyä kuvan välittömästä läheisyydestä, sillä lukija haluaa heti tietoa kuvasta. Näin lukukokemus pysyy miellyttävänä. Kuvatekstiä ei kannata sijoittaa kuvan yläpuolelle, tällöin se sivuutetaan helpommin. (Rantanen 2007,127.) Kuvatekstin leveyden tulisi olla suhteessa kuvan leveyteen, eikä niitä ympäröivään tyhjään tilaan tai tekstiin. (Parker 1998,42.) Kuvatekstien kirjainkoko voi olla sama kuin leipätekstillä. Kuvatekstin on kuitenkin oltava tarpeeksi erinäköinen, jotta se erotetaan leipätekstistä. Groteski sopii hyvin kuvateksteihin, sillä sen luettavuus säilyy myös kaapeammissa tekstikehyksissä. Se on myös helpompi upottaa kuvaan. (Kotilainen 1991,133,136.)

Sauman kuvatekstien kirjaintyyli perustuu groteskiin leipätekstiin. Jotta se erottuisi itse leipätekstistä, on sen pistekoko leipätekstiä pienempi. Kuvatekstien sijoittelun kanssa olen ollut tarkka, sillä olen halunnut, että ne löytyvät kaikki kuvan välittömästä läheisyydestä. Jos näin ei jostain syystä ole, on vieressä oltava opaste kertomassa, mistä kyseisen kuvan kuvateksti löytyy. Hyvänä esimerkkinä tätä kuvaamaan on henkilöhaastattelu, jossa on merkitty numeroin kaikki kuvat ja numeroa vastaava kuvateksti löytyy samalta sivulta.

10 VISUAALISUUS

10.1 Tyylimäärittely

Lehti viestii tyyllillään samalla tavalla kuin ihminen viestii ympäristölleen omalla puheutumisellaan. Lehden visuaalinen tyyli muodostuu kaikista näkyvistä elementeistä ja niiden muotoiluista. Visuaalisuuden tulee olla mahdollisimman vaihtelevaa, jotta lehteä selailemalla lukijalle tulee monipuolinen kuva lehden sisällöstä. (Rantanen 2007, 24,57,71.) Lehdessä visuaalisuudella on kolme tehtävää. Ensimmäinen tehtävä on myynti. Lehden tulee herättää huomiota ja kiinnostusta sisältöä kohtaan. Toiseksi visuaalisuuden tulee opastaa lukijaa: auttaa lukijaa ymmärtämään lehden erilaisia rakenteita ja sisältöä ennen varsinaista lukemista. Kolmanneksi visuaalisuuden tulee olla vahvasti läsnä tarinankerronnassa, helpottamassa tekstin ja tarinan ymmärtämisessä. Tyyli on lehdelle kuin persoona, joka välittyy lehden jokaiselta sivulta, miltä se näyttää ja kuulostaa, miten käyttäytyy. Persoonallaan ja persoonallisuudellaan lehti erottuu muista. Erottuakseen ei kuitenkaan tarvitse keksiä pyörää uudelleen. Erottuminen vaatii luovuutta, ideoita ja ennen kaikkea vaivannäköä. On kuitenkin pidettävä mielessä, että erottuakseen myönteisesti, on lehden kuitenkin oltava tarpeeksi samanlainen kuin muut saman formaatin lehdet. (Rantanen 2007,33,47,55.)

Kun käytettävät fontit on valittu, on sisällytettävä ne tyyliin. Tyyleiksi kutsutaan muotoiluasetuksia, joita voidaan tehdä tekstiin ja muihin objekteihin. Tyyliin määritellään fontti, sen koko, välit ja muut tarvittavat ominaisuudet, jolloin niitä ei tarvitse joka kerta muistaa erikseen. Tyylien käyttö helpottaa suuresti tekstin ulkoasumuu-
tosten tekoa. Kun esimerkiksi fontin koon muutos tehdään tyyliin, tulee se oitis voimaan kaikkiin niihin tekstikohtiin, jotka ovat sidottuja valittuun tyyliin. (Pesonen 2007,47, 267.)

Tyylimäärittelyt ovat erittäin käytännöllinen apu, kun luodaan monisivuisia dokumentteja. Kun ne on kerran määritelty, niitä on helppo käyttää julkaisun teon edetessä, ja typografiasta saadaan johdonmukainen. (Parker 1998,25–26; Sumiloff 2000,118.) Tyylimäärittelyt ovat varsin käytännöllisiä, kun luodaan moni sivuista dokumenttia tai vakiopohjaa, jota käytetään myöhemmin. Tyylimäärittelyihin voi-

daan liittää kaikki tekstiä ja asetelua koskevat asetukset. Tyylejä voi luoda niin monta kuin julkaisun tarve vaatii. Kaikki muutokset on hyvä tallettaa eri nimillä, jotta ne on mahdollista erottaa toisistaan. Useiden julkaisuohjelmien tyylivaihtoehtoja ovat lihavointi, kursivointi, lihavoitu kursivoitu, suuraakkoset ja niin edelleen. (Parker 1998, 25–26,59.)

Sauma sisältää yhteensä yli kaksikymmentä erilaista tyylimäärittelyä. Jokaiselle lehdessä käytettävälle tyylille on luotu oma määreensä, otsikkotyylille ja leipätekstityylille on oma tyylimäärittelynsä ja niin edelleen. Tyylimäärittelyt sisältävät tekstiosiolle ominaiset piirteet, kirjainperhe, pistekoko, välistys, sisennys, palstan tasaus ja niin edelleen. Eli kaikki ne tekijät, jolla tekstiosioon saadaan sille ominaiset piirteet, jotta väliotsikko näyttää väliotsikolta ja erottuu otsikosta ja leipätekstistä.

Tyylimäärittelyillä on omat nimensä, jotta tiedetään millaisen tyylin jokainen määrittely sisältää. Esimerkiksi otsikoiden tyylit on nimetty Otsikko, Otsikko_caps, Otsikko2, Otsikko2_caps. Näin ollen kun halutaan käyttää Otsikko_capsia, valitaan omasta dokumentista otsikoksi tarkoitettu kohta ja tyylilistalta Otsikko_caps ja automaattisesti valittu kohde taitossa saa tyyliekseen Otsikko_capsin. Tyylimäärittelyjen tekeminen oli erityisen tärkeää ajatellen lehden tulevia taittoprosesseja. On tärkeää, että tyylit on luotu muistiin, jolloin niiden jatkokäyttö on aikaa säästävää ja helppoa. Tällä tavalla lehden tyyli pysyy aukeamasta ja numerosta toiseen yhdennäköisenä.

Toisien tyylimäärittelyjen pohjalla on niin sanotut yleiset säädökset. Esimerkiksi väliotsikoiden käyttö aiheuttaa leipätekstin ladontaan muutoksia. Kappaleen alkaessa kuva, väliotsikon tai muun katkon jälkeen ei tekstiin tarvita sisennystä. (Loiri 2004, 92.) Muussa tapauksessa kappaleen alkuun tulee sisennys. Näin ollen on helpompaa luoda kaksi erilaista leipätekstityylimäärittelyä. Sellainen, jonka alussa on sisennys ja sellainen jossa ei ole. Näin yleiset säädökset on automatisoitu, eikä tulevien taittajien tarvitse niitä käsivaraisesti muuttaa.

10.2 Koristeelliset elementit

Koristeellisiin elementteihin lasketaan muun muassa anfangit, vinjetit, tekstilaatikot, nostot ja kehykset. Julkaisun koristeelliset elementit luovat eloa ja vaihtelua julkaisun sisältöön. (Pesonen 2007, 62.) Koristeelliset elementit on tärkeä luoda tyyleihin ja taittopohjaan, jotta ne pysyvät samanlaisina julkaisun alusta loppuun. Julkaisun yhtenäisyyden ja tunnettavuuden kannalta on tärkeää suunnitella myös pienemmät kokonaisuudet. Pieniä elementtejä ovat muun muassa ”jatkuu seuraavalla sivulla” ja ”juttu loppuu”. (Lyytikäinen ym. 2007,45.)

Aikakauslehti hyödyntää koristeellisista elementeistä anfangia aloittaessaan juttukokonaisuuden. Anfangiksi kutsutaan suuremmalla kirjaimella ladottua sanan ensimmäistä kirjainta, joka aloittaa tekstikappaleen. Anfangi voi olla leipätekstin, ingressin tai otsikon iso alkukirjain (Kotilainen 1991,192; Koskinen 2001, 79.) Anfangin sijasta kappaleen tai artikkelin voi aloittaa myös niin sanotuilla initiaalisanalla tai sanoilla. Initiaalisana tarkoittaa kappaleen alussa olevaa sanaa, joka poikkeaa muusta lauseesta lihavoinnilla, fontilla, pistekoolla tai värillä. (Loiri 2004,93.)

Aikakauslehdissä kehyksillä voidaan rajata sivun aktiivinen alue. Viivoja hyödyntämällä saadaan korostettua tai kehystettyä erilaisia sivun elementtejä. Viivojen avulla saadaan myös erotettua elementtejä ja osioita toisistaan. Erityisesti pystyviivoja käytetään palstojen erottamisessa toisistaan. Tekstilaatikoilla voidaan nostaa omaksi elementiksi lehtijutulle oleellisia asioita, tekstilaatikko voi olla kainalojuttu tai haastateltavan henkilötiedot. (Parker 1998, 93, 96, 98.)

Vinjettien avulla voidaan osoittaa lehden eri osastojen sijainti (Pesonen 2007, 62). Aikakauslehdissä on sivustoja, jotka toistuvat numerosta toiseen. Toistuvat osiot merkitään lehdissä yleensä erillisellä osastotunnuksella. Osastotunnukset toimivat kuin tavaratalon osastokyltit. Ne auttavat lukijaa löytämään tietyn asian samasta paikasta kerta toisensa jälkeen. Osastotunnuksen tarkoitus ei ole kilpailla huomiosta sivun pääjuttujen kanssa. Niiden tehtävä on täytetty, kun ne opastavat lukijan oikeaan kohtaan. Parhaiten tunnukset erottuvat, kun niiden sijainti on sivun ulkolaidassa. (Rantanen 2007,128.)

Lehdissä mielenkiintoiset seikat leipätekstistä nostetaan yleensä suuremmalle huomiolle. (Honeywell 2005, 136.) Lainaukset eli nostot eli äläykset tarkoittavat tekstistä ylös poimittuja pätkiä, jotka herättävät lukijan huomion ”äänekkäämmällä” visuaalisuudellaan. Nostot auttavat lukijaa selailuvaiheessa päättämään, onko juttu tarpeeksi mielenkiintoinen luettavaksi vai ei. Nosto on typografinen tempu. Se kiinnittää huomiota ja katkaisee tekstimassoja. Nosto on tehokkaimmillaan sivuilla, joilla ei ole muita kuvia. Tällöin nosto piristää sivua tai aukeamaa ja auttaa pitämään lukijan mielenkiinnon yllä tämän lukiessa juttua. (Kotilainen 1991,192,196.)

Toiset aikakauslehdet sisältävät suuren kirjon erilaisia koriste-elementtejä ja toiset vähemmän. Esimerkiksi naisten- ja nuortenlehdet hyödyntävät eri koriste-elementtejä paljon enemmän kuin valokuvaharrastukseen liittyvä mustavalkoinen lehti. Sauman ollessa formaatiltaan aikakauslehti on luonnollista, että se sisältää useita erilaisia koriste-elementtejä. Halusin Saumassa käyttää anfangia, sillä anfangi on varsin tunnusomainen piirre aikakauslehdissä. Lisäksi anfangi luo eloa sivulle, jossa sitä käytetään. Saumassa anfangia käytetään laajemmissa juttukokonaisuuksissa, kuten henkilöhaastattelussa, tapahtuman esittelyssä ja paikan esittelyssä. Vähemmän laajoissa jutuissa anfangin paikan korvaavat initiaalisanat. Initiaalisanat kiinnittävät huomiota puoleensa, mutta ne eivät ole niin suuri typografinen ilmestys kuin anfangi. Lehdessä initiaalisanoja hyödyntävät muun muassa kainalojutut ja kolumni.

Saumassa on hyödynnetty viivoja jakamaan ja erottamaan erilaisia tekstiosuuksia sivuilla ja aukeamilla. Esimerkiksi Tiesitkö? -osiot on rajattu viivalla aukeamien muista jutuista, samoin gallup. Käytetyt viivat eivät ole paksuja, mutta jo pienikin rajaus auttaa lukijaa ymmärtämään, mitkä kohdat kuuluvat yhteen ja mitkä eivät. Viiva on pieni ja yksinkertainen elementti, mutta sen käytöllä saadaan aikaiseksi tärkeää jäsentelyä.

Erilaista pinnanjakoa Saumassa hyödyntävät myös tekstilaatikot. Tekstilaatikoilla on pääjutusta erotettu muun muassa kainalojutut, tämän lisäksi myös henkilötiedot, joita on käytetty henkilöhaastattelussa ja persoonan esittelyssä. Tekstilaatikoissa halusin käyttää kahta erilaista tapaa, pyöreäkulmaista ja kulmikasta. Tällä tavalla sain luotua kontrastieroja pehmeän, pyöreän muodon ja kovan, kulmikkaan muodon välille. Näin

lehteen saatiin niin maskuliinista kuin feminiinistä puolta esiin. Tekstilaatikoiden lopputulos haki pitkään oikeaa muotoaan (Kuva 15).

Kuva 15. Tekstilaatikon kehityskaari kulkee vasemmalta oikealle. Esimerkkinä toimii Top vitone. Samaa tekstilaatikon tyyliä hyödyntävät myös henkilötiedot Persoonassa ja henkilöhaastattelussa.

Vaikka Sauma on hakijalehti ja sen lukijakunta todennäköisesti lukee siitä vain yhden numeron elämänsä aikana, halusin luoda lehteen selkeät osastot juttutyypeille, jotka toistuvat joka lehdessä. Osastojen luominen toi lehdelle aikakauslehtimäistä uskottavuutta. Niillä oli tärkeä merkitys ulkoasullisesti, jos ei niinkään sisällöllisesti. Lehden sisällöstä osastotunnuksella on merkitty asiakkaan haluamat kohdat, joita ovat sisällysluettelo, pääkirjoitus, kartta, gallup, persoona ja muutama itseni lisäämä kohta (Kuva 16).

Kuva 16. Osastotunnuksen kehityskaari kulkee ylhäältä alas. Alimmaisena lopullinen osastotunnus.

Tutkiessani julkaistavia aikakauslehtiä havaitsin, että toiset niistä käyttivät useampaa kuin yhtä nostotapaa. Päätin luoda Saumaan kaksi erilaista nostotapaa (Kuva 17): noston, joka kiinnittäisi itseensä todella paljon huomiota ja toisen, joka selvästi erotuisi jutun muusta tekstimassasta, mutta ei olisi niin vangitseva. Keräsin muista lehdistä ideoita ja inspiraatiota, kiinnittäen eri toten huomiota siihen, miten nostoissa käytettiin lainausmerkkiä, vai käytettiinkö sitä ollenkaan. Kauneus ja Terveys -lehdestä löysin nostotavan. Siinä oli käytetty huomiota herättävää yhtä lainausmerkkiä, jonka päälle oli rakennettu varsinainen noston teksti. Halusin tehdä tästä ideasta oman variaation, jolloin syntyi Nosto2. Noston pääidea oli yksi iso lainausmerkki, jonka päälle sijoitetaan noston teksti. Lainausmerkin tulee aina olla, jollain värillä, mutta itse teksti aina mustalla. Jos molemmat teksti ja lainausmerkki olisivat värillä, ei syntyisi tarpeeksi suurta kontrastieroa ja nosto menettäisi tärkeän huomioarvon. Lainausmerkki ei saa olla mustalla, sillä jos nosto on sijoitettu leipätekstin sisään, ei itse tekstiä pystyisi lukemaan, jos sen taustalla on harmaa heittomerkki. Erikoiselementit eivät saa haitata itse lukukokemusta.

**Haalarikansalla
on mahdollisuus
päästä nauttimaan
musiikista kera live-
esiintyjän.**

Kuva 17. Saumalla on kaksi erilaista tapaa nostaa tekstistä huomiota kiinnittäviä kohtia.

Asiakkaani olisi halunnut, että nostotapoja olisi lehdessä ollut vain yksi. Tässä asiassa halusin kuitenkin pitää pääni. Mielestäni lehti tarvitsi myös toisenlaisen nostotavan, sillä kaikkiin juttutyyppeihin ja kokonaisuuksiin ei sopinut Nosto2. Nosto1:n tärkein piirre oli värikkyys. Nosto1 olisi aina värillinen. Se kiinnittäisi huomiota muuten mustasta tekstisisällöstä. Pohdin pitkään, tarvitseeko noston sisältää lainausmerkkiä. Onko lainausmerkki enemmän typografinen tyylikeino, tunnistettaisiinko nosto nostoksi ilman sitä. Vaikka nosto yleensä on lainaus jonkun sanomasta, jolloin

lainausmerkkejä tulisi käyttää, päätin kuitenkin olla käyttämättä niitä. Lainausmerkitömyys on tässä tapauksessa tyylikeino, tapa toimia erillä tavalla.

11 SUUNNITTELU

11.1 Toteutumisen edellytys

Lehti tehdään tietoisesti rakentaen, kaikki sen sisällöstä on suunnittelun ja rakentamisen tuotosta (Kotilainen 1991,14). Suunnittelu ja sommittelu kulkevat pitkälti käsi kädessä. Olen kuitenkin päättänyt jakaa niiden käsittelyn kahteen erilliseen kappaleeseen, jotta molempien aihealueiden erityispiirteet tulisivat esiin.

Suunnittelu on painotuotteen toteutumisen edellytys. Suunnittelun tehtävä on antaa ajatukselle hahmo, tehdä abstraktista konkreettista. Painotuotteen suunnittelu on pitkälti tuotteen sanelemaa: mitkä ovat tuotteen edellytykset, tavoitteet ja ongelmat. (Lyytikäinen ym. 1995,6.) Lehden toimivuuden ratkaisee lehden kokonaisuus. Yksittäisillä artikkeleilla ei ole merkitystä, jos lehden sivut ja aukeamat eivät pelaa yhteen. (Rantanen 2007,167.) Tavoitteena on luoda julkaisuja, jotka ovat sisäisesti johdonmukaisia, mutta eivät kuitenkaan ennalta-arvattavia ja tylsiä (Parker 1998,11).

Tehokas suunnittelu perustuu kontrastin ja johdonmukaisuuden väliseen tasapainoon. Suunnittelussa tulee olla riittävässä määrin dynaamisuutta ja toistuvuutta. Esimerkiksi harmaa leipäteksti sopii hyvin aukeaman alaosaan, kuin kivijalaksi. Tämän päälle asetetaan iso kuva. Visuaaliset elementit, kuten suuret kuvat, on hyvä sijoittaa sivun tai aukeaman ylälaitaan. (Kotilainen 1991,179; Parker 1998,15.) Suunnittelun tulee olla hyvin järjesteltyä, jotta se ohjaa lukijan katsetta ja selventää lukijalle ensisijaiset seikat. Järjestelyn avulla lukija löytää tiedon helposti. Suunnittelun tulisi olla kuin eteenpäin ohjaava kartta. Kartan tulisi rakenteellisesti noudattaa lukijalle luonnollista julkaisun lukutapaa, vasemmasta yläkulmasta kohti oikeaa alareunaa. (Parker 1998,10–11,23.) Suunnittelussa on hyvä pyrkiä yksinkertaisuuteen. Yksinkertaisuus on hyve, sillä graafisen suunnittelun tulisi olla lukijalle näkymätöntä. Lehdelle riittää siis muutama visuaalinen huippukohta. Hyviä tuloksia syntyy, kun tekijällä on halua

kokeilla erilaisia vaihtoehtoja, kunnes löytyy sopiva ratkaisu. Onnistunut suunnittelu syntyykin monesti yrityksen ja erehdyksen kautta. (Parker 1998,4,18; Rantanen 2007,21.)

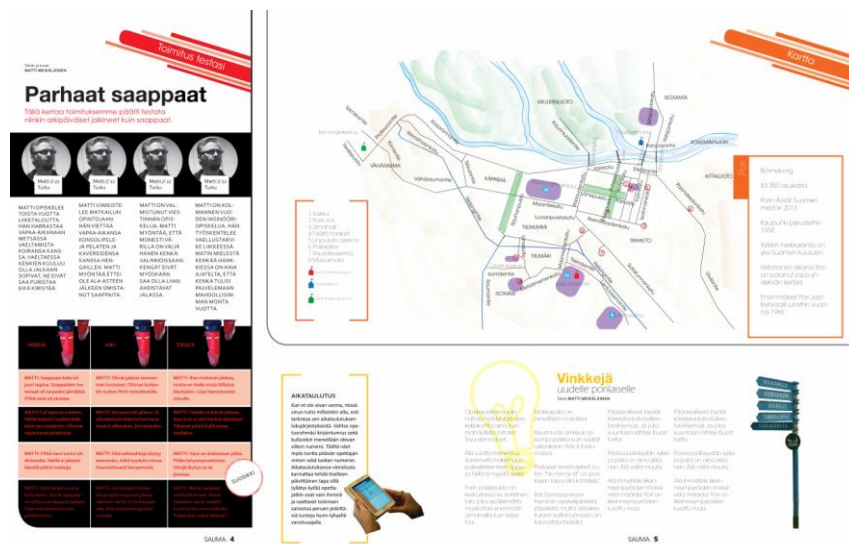
11.2 Sauman sivupohjat

Lehdessä on osastoja, joiden luonne on erilainen. Näillä osastoilla on erilaiset vaatimukset suunnittelun kannalta. Lehden tilat ovat erilaisia näkymiä, jotka sisältävät tekstiä ja kuvia. Tilojen tulee olla hyvässä suhteessa toisiinsa. Niiden tulee olla riittävän samanlaisia, mutta kuitenkin erilaisia, jotta erottuvat toisistaan. (Rantanen 2007,160.) Saumassa tällaisia erilaisia osastoja ovat muun muassa sisällysluettelo, pääkirjoitus, kolumni ja henkilöhaastattelu. Niiden on suunnitellusti oltava tietynlaiset, jotta ne tunnistettaisiin genreensä sopiviksi. Näiden osioiden odotetaan sisältävän tiettyjä piirteitä, esimerkiksi kolumnin rakenteessa odotetaan olevan kuva kirjoittajasta, mahdollinen kirjoittajan allekirjoitus ja palsta määrän olevan yhdestä kolmeen ja niin edelleen.

Vastakkaisilla sivuilla tulisi olla ajatus, joka yhdistää ne toisiinsa. Eripariset vierekkäiset sivut herättävät kummastusta lukijassa. Vierekkäisten juttujen tulee kuitenkin erottua toisistaan. Jos samalla aukeamalla on toisen jutun lopetus ja toisen aloitus, tulee tämän tulla myös lukijan tietoisuuteen. (Rantanen 2007,162.) Erillisten sivujen yhdistäminen toimivaksi aukeamaksi on ollut Sauman suunnittelussa toisinaan varsin haastavaa. Tämä kävi ilmi jo sivujärjestyksestä suunnitellessa. Mitkä sivut sopisivat yhteen toistensa kanssa? Miten saisin lehteen juttujen järjestyksen myötä vaihtelua, rytmiä ja mielenkiintoa? Lehden alun tulisi olla kevyttä luettavaa, keskellä lehden tärkein ja laajin juttu ja lopuksi taas jotain kevyttä.

Tällä periaatteella aloin sijoittaa juttuja tuuppariin ja sitä myöden taittoon. Kevyeksi luettavaksi sisällytin kartan, persoonan, lyhyet jutut ja kolumnin. Osa kevyistä jutuista piti jakaa lehden loppuosaan. Toisaalta osa kevyistä jutuista piti sisällyttää lehden keskivälille katkaisemaan ja rytmittämään pidempiä ja laajempia juttuja. Tässä vaiheessa havaitsin tarpeen kehittää lisää sisältöä lehteen.

Lehden alkuun sijoittunut kartta ei voinut yksinään täyttää koko aukeamaa. Näin olen palasin tutkimaan muita aikakauslehtiä, mitä niiden ensimmäiset sisältösivut sisälsivät. Enimmin määrin ensimmäiset sivut olivat niin sanottuja ”säläsivuja”, jotka sisälsivät pieniä ja lyhyitä juttuja. Aikakauslehdissä lehden pääjutut eivät tavallisesti sijoitu ensimmäisille sivuille. Alkusivut sisältävät ilmoituksia, pikku-uutisia, juorupalstoja ja lukijan kirjeitä. Vasta näiden jälkeen alkavat isommat jutut. (Kotilainen 1991,30) Pohdin millaisia lyhyitä juttuja itse tykkään lukea. Suunnittelin lehden alkusivuille sellaisia lyhyitä juttuja, joita itse tykkään lukea lehdistä, kuten kertomukset, muiden kokemuksista ja testaukset (Kuva 18).

Kuva 18. Asiakkaan toivoman kartan kanssa samalle aukeamalle suunnittelin muun muassa vasemmassa reunassa olevan testaus -osion.

Loppujen lopuksi juttujen järjestys määräytyi pitkälti yrityksen ja erehdyksen kautta. Juttujärjestykseen eniten vaikuttivat, kuitenkin juttujen pituudet ja se, miten ne saisi sujuvasti ja soljuvasti liitettyä yhteen. Miten eri ajatusmaailmat sopisivat parhaiten yhteen, ettei kahta juttutyypiltään esittelyä olisi peräkkäin ja niin edelleen.

Taiton suunnittelussa aluksi tein sen virheen, että suunnittelin samalle sivulle sijoituvia juttuja yksittäisinä sivuina. Tällöin sivujen eriparaisuus korostui. Vaikka jokin juttu on lehdessä vain sivun mittainen, ei niitä kuulu suunnitella erillisinä sivuina. Korjattuani tämän asian, sivut alkoivat toimimaan paremmin aukeamana.

Selailutilanteessa lehden avausaukeamien merkitys on suuri. Niiden tarkoitus on herättää lukijan kiinnostus niin artikkeleita kuin koko lehteä kohtaan. Vaikka avaukset toimisivat yksittäin tarkasteltuina, se ei vielä takaa sitä, että ne toimivat kokonaisuuden kannalta. Avauksien tulee myös erota toisistaan, jotta ei syntyisi tasapaksua vaikutelmaa. (Rantanen 2007,165.) Moninkertainen työn tulostaminen auttoi suuresti ymmärtämään lehden kokonaiskuvaa. Lehden on oltava hyvin ymmärrettävä ja luettava. Jos nämä eivät toteudu, ei lukijakaan ymmärrä kaikkea, pahimmassa tapauksessa hän ei löydä tarvitsemiaan kohtia tai jättää huonon ulkoasu suunnittelun vuoksi lehden kokonaan lukematta. (Kotilainen 1991,14.)

12 SOMMITTELU

12.1 Elementtien paikantaminen

Sommittelulla on tärkeä asema julkaisua suunniteltaessa. Sommittelulla voidaan ilmaista monenlaisia asioita. Sen avulla pystytään ohjailemaan lukijan katsetta, herättämään mielenkiintoa sekä välittämään erilaisia tunnelmia. Lukijan silmä etsii lehden sivuilta kiinnostavia asioita, kohtia joiden avulla olisi helppoa päästä artikkelin sisään. Mitä helpommin niin sanotut visuaaliset ovet löytyvät, sitä helpommin selailijasta saadaan lukija. On muistettava, että sommittelussa on otettava huomioon kulttuurisidonnaiset seikat ja miten ihminen ympäristöönsä hahmottaa, tämä pätee esimerkiksi lukusuuntaan. Länsimaissa olemme tottuneet lukemaan julkaisuja vasemmalta oikealle, mutta idässä lukusuunta on päinvastainen. (Pesonen 2007, 62; Rantanen 2007,72.)

Sommittelussa on muistettava, että ennen kaikkea lukija hakee itselleen lukuelämyksiä. Lukemisen tulee olla sujuvaa ja palkitsevaa. Lukukokemuksen pysäyttää helposti liian omaperäiset taitto - ja sommitteluratkaisut. (Rantanen 2007,56.) Julkaisujen suunnittelussa ei ole olemassa tiettyjä kokovakioita. Onnistuneessa julkaisussa kaikki palapelin palaset suhtautuvat hyvin ympärillä oleviin palasiin. (Parker 1998, 9.) ”Ei

ole olemassa hyviä tai huonoja elementtejä, joskus ne vain ovat väärässä ympäristössä”(Parker 1998,6).

Julkaisuun on luotava selkeä hierarkia jokaiselle sivulle, jotta lukijan katse kohdistuu haluttuihin seikkoihin ensin (Honeywell ym. 2005, 149). Pääjuttu aloittaa sivun, sisältäen ison kuvan ja huomionarvoisen otsikon. Sen jälkeen lukijan huomio keskittyy kakkosjuttuun, joka on arvoltaan selvästi alempi pienempine kuvineen ja otsikoineen. (Huovila 2006, 172.) Asioiden oikealla arvottamisella saamme välitettyä lukijalle tarinan. Kaikki asiat sivulla tai aukeamalla eivät voi olla yhtä tärkeitä. (Rantanen 2007,164.)

12.2 Tyhjä tila

Lehdessä tyhjä tila on valkoinen paperi, jolle aineisto painetaan. Tavallaan tyhjä tila on jo rakennettu osaksi lehteä. Tyhjä tila on yksi aliarvostetuimmista suunnittelun työkaluista (Parker 1998,90). Ilman tyhjää tilaa olisi moni elementti täysin kelvoton. Esimerkiksi typografia ja kuvat vaativat ympärilleen tyhjää tilaa, jotta ne tulisivat kunnolla esiin.

Taitossa sivun ja aukeaman jännitteet rakennetaan tyhjän tilan avulla. Tyhjä tila on aktiivinen osa lehteä. Se ei ole pelkkä tausta. Taiton avulla valkoista pintaa tehdään aktiiviseksi tuomalla siihen elementtejä. Tyhjä tila tarjoaa kontrastia ja lepopaikan lukijalle, se myös ryhmittää, arvottaa, jäsentää ja valaisee sivua tai aukeamaa. Tyhjä tila ei ole tuhlausta. Parhaassa tapauksessa sen oikeanlainen käyttö luo kauniin lopputuloksen. Lehden luettavuus kärsii, jos sivut on ahdettu liian täyteen. Pahimmassa tapauksessa lukija ahdistuu näkemästään. (Parker 1998,89; Rantanen 2007,169,171.)

Taitossa on osattava hallita tyhjä tila. Tyhjän tilan tulisi olla aktiivista eli suunniteltua. Tällöin se on vuorovaikutteista painetun pinnan kanssa ja osa sitä. Passiivinen tyhjä tila, eli tarkoitukseton tyhjä tila, antaa kuvan suunnitelmallisesta virheestä, jonkin puuttumisesta. (Juholin ym. 1998, 48.)

Saumassa on isojen marginaalien avulla pyritty rakentamaan joka sivulle tyhjää tilaa. Toisilla sivuilla ja aukeamilla tyhjää tilaa on jätetty marginaalien jälkeen vielä enemmänkin. Ennen kaikkea marginaalien ja tyhjän tilan käytöllä olen pyrkinyt saamaan lehteen valoisuutta ja iloisuutta. Alitajuisesti lehti kuitenkin vaikuttaa lukijan kuvaan Satakunnan ammattikorkeakoulusta. Sommittelun ja suunnittelun myötä halusin lehden antavan koulusta mahdollisimman positiivisen kuvan.

Tyhjän tilan käyttö on kuitenkin yllättävän haastavaa. Sivulla oleva tyhjä tila ei saisi näyttää virheeltä, sen olemassa olo tulisi lukijalle olla enemmänkin näkymätöntä. Sivun näyttäisi hänestä miellyttävältä, muttei hän välttämättä osaisi sanoa, mikä tietty piirre luo siitä miellyttävän. Sommitellessani olin monesti ahtamassa sivuja liian täyteen erilaisia elementtejä, ettei sivu näyttäisi tylsältä. Silmäni viestivät, ettei asettelu toimi, joten yksinkertaistin sivuja. Annoin tyhjälle tilalle tilaa olla vain tyhjä.

Itse kokemalla ja kokeilemalla opin, ettei tyhjä ole tylsä. Yksinkertaistamisen tarkoitus on karsia sivuilta epäoleellisia elementtejä. Viestille on eduksi, ettei sen tarvitse kilpailla useiden samanaikaisten ja samanarvoisten viestien kanssa. Pieni ja yksinkertainenkin viesti vaatii ympärilleen tilaa. Asioilla tulee olla selkeä hierarkia ympärillään. (Rantanen 2007,77,114.)

12.3 Kontrasti

Kontrasti tuo julkaisuun niin sanottua väriä. Se tasapainottaa teksteille, kuville ja tyhjälle tilalle varattuja alueita. (Parker 1998,13.) Tehokkaissa graafisissa julkaisuissa on voimakkaat kontrastit. Asioiden ryhmittely, jaksottelu ja hierarkian osoittaminen auttavat lukijaa omaksumaan ja löytämään sivun oleellisen tiedon (Pesonen 2007, 65).

Kontrastia saadaan luotua muun muassa tummien ja vaaleiden pintojen avulla. Jokaisella sivulla tai aukeamalla on selkeät tummat, vaaleat ja tyhjat tilansa, joiden lisäksi kuvia. Tummat alueet sisältävät paljon tekstiä, isoja otsikoita ja tummia kuvia. Vaaleilla pinnoilla tekstiä taas on varsin vähän. Kontrastit auttavat lukijaa hahmottamaan sivulla olevia elementtejä. Kontrastien avulla ohjaillaan lukijaa ja luodaan kiinnostavaa

vaa dynamiikkaa. Voimakkaat kokoerot luovat visuaalista jännitettä, joka ylläpitää lukijan kiinnostusta. Sivulla olevan kontrastin huomaa helpoiten katsomalla sivua ylösalaisin. Tällöin ei kiinnitä niin tarkasti huomiota yksityiskohtiin ja yksittäisiin sanoihin vaan sivun yleiseen väriin. (Parker 1998, 13–14.) Sommittelun tehtävänä on rajata pois kaikki epäoleellinen, jotta lukijan huomio kiinnittyisi vain oleelliseen.

Saumassa olen erityisesti keskittynyt elementtien välisiin kokokontrasteihin ja värien ja muotojen väliseen kontrastiin. Kokojen välinen kontrasti tulee hyvin esiin otsikoissa, jotka sisältävät niin isompaa kuin pienempää kirjaimistoa. Tämän lisäksi otsikot sisältävät myös ohuempaa ja paksumpaa leikkaustyyliä. Otsikoiden tulee olla mielenkiintoa herättäviä, sillä ne ovat lupaus artikkelin sisällöstä. Niiden tulee erottua sivulta. Jotta lehden otsikoissa olisi hyvä huomioarvo, halusin hyödyntää niissä kontrasteja. Otsikoissa on hyödynnetty myös erilaisia värillisiä kontrastieroja, kuten esimerkiksi mustan ja valkoisen välillä tai mustan ja värillisen. Värien käytössä kontrastieroja on luotu myös käyttämällä väreistä eriarvoisia kylläisyyksiä. Kaikkien värien ei tarvitse eikä kuulu olla sataprosenttisia. Asiat, jotka on haluttu nostaa painopinnasta esiin, on tuotu esiin voimakkaalla värillä ja toisarvoisemmat asiat haaleammalla värillä. Esimerkiksi lehden otsikot hyödyntävät voimakkaita värejä, kun taas kainalojutut on luotu väriltään haaleampipohjaiseen tekstilaatikkoon.

Kokojen avulla on myös arvotettu osioita sivuilla ja aukeamilla. Tärkeämmät kohdat ovat saaneet tilasta suuremman osan käyttöön, jolloin lukijan katse saadaan ohjattua ensin sinne, vasta tämän jälkeen toisarvoisempaan osioon. Esimerkiksi toinen lyhyistä jutuista on rakennettu käyttämään hyväkseen kokojen kontrastieroja. Aukeaman tärkeimmälle, jutun kuvalle, on annettu paljon tilaa, samoin kuin otsikolle. Näihin lukijan tulisi ensisijaisesti kiinnittää huomionsa. Kuvan ja otsikon jälkeen huomio kiinnittyy varsinaiseen leipätekstiin. Kun juttu on luettu loppuun, siirrytään aukeaman oikeanpuoleiselle sivulle, jolla sijaitsee aukeaman toissijaisempi juttu ”Tiestitkö?” Aukeaman pääjuttu on selvästi värikkäämpi ja visuaalisesti kiinnostavampi, kuin oikean reunan ”Tiesitkö?” Tällaisella kontrastien käytöllä on saatu aukeamalle luotua selvä hierarkia. Muotojen puolesta lehti sisältää paljon kontrastieroja pyöreiden – ja kulmikkaiden muotojen välillä. Tällä on saatu aikaan dynamiikkaa sivuille. Muotoja on hyödynnetty siten erilaisissa elementeissä ja kuvissa.

Halusin luoda Saumaan sisällöllistä kontrastivaihtuvuutta, etteivät kaikkien sivujen pinta olisi yhtä tumma, suuren teksti - ja kuvamäärän vuoksi. Esimerkiksi henkilöhaastattelu sisältää paljon tekstiä ja muita elementtejä. Jotta lehden rakenne olisi tasapainossa, oli tämän rinnalle luotava sivuja, joiden yleisilme olisi vaaleampi ja kevyempi. Selvästi valoisampia ja kevyempiä sivuratkaisuja on hyödynnetty esimerkiksi lyhyissä jutuissa ja kolumnissa.

Halusin tehdä Saumaan mahdollisimman paljon pystysuorien ja vaakasuorien linjojen kontrastiero. Näin juttujen välille syntyi dynaamisuutta ja vaihtelevuutta, eivätkä jutut näytä keskenään samanlaisilta. Jos edellisellä sivulla on käytetty vaaka kuvaa tuli seuraavalle sivulle sijoittaa pystykuva ja niin edelleen.

12.4 Suunnat ja huomiopiste

Suunnittelussa ja sommittelussa suunnat ovat tärkeitä. Suunnan avulla voidaan ilmaista jonkin alkamista tai loppumista. Lukusuunta määrittelee, ollaanko menossa kohti tulevaisuutta eli vasemmalta oikealle, vai palataanko menneisyyteen, lukusuunta oikealta vasemmalle. (Huovila 2006, 53.) Huomiopiste on tilan erottuvin elementti tai elementtien ryhmä, siihen lukija kiinnittää huomionsa ensimmäisenä. Huomiopisteen rakentamisessa käytetään apuna elementin kokoa, sijoittelua ja väriä. (Huovila 2006, 161.) Kuva tai jutun otsikko voivat olla sivun huomiopiste.

Kiinnitin eniten huomiota suunnittelussani luomaan jokaiselle sivulle edes yhden huomiopisteen. Huomiopiste voi olla kuva, nosto tai jokin poimittu väri. Huomiopisteitä ei kuitenkaan saa olla liikaa, tai niiden huomioarvo menettää merkityksensä. Kolmesta isosta kuvasta vierekkäin on vaikea sanoa, mikä on eniten huomiota kiinnittävä. Jos isoja kuvia onkin vain yksi ja muut ympärillä pieniä, on selvää, että iso kuva on sivun huomion kiinnittäjä. Sauma toteuttaa länsimaissa totuttua lukusuuntaa vasemmalta oikealle. Suunta tällöin on koko ajan kohti tulevaa, edesspäin on aina jotain uutta.

12.5 Symmetriat ja pinnan jako

Ulkoasun suunnittelussa on hyvä käyttää apuna erilaisia sommittelurakennelmia. Rakennelmat perustuvat yleensä matemaattisiin järjestelmiin sekä mittasuhteisiin. (Huovila 2006, 29.) Pysty- ja vaakasuuntaisessa symmetriassa elementit sijoittuvat pysty- ja vaakasuunnassa pinnan lävistävien akselien kohdalle. Diagonaalisessa symmetriassa sisältöelementit sijoitetaan joko alakulmasta oikeaan yläkulmaan tai vastakkaisesti. Säteittäisessä symmetriassa sisältöelementtien apuviivat muodostavat kolmiorakenteen. (Koskinen 2001, 65.)

Pinnanjaon oikeiden suhteiden löytämiseksi on hyvä käyttää kultaista leikkausta ja sen suhteita, joita ovat 3:5, 8:13, 21:34 ja niin edelleen (Koskinen 2001, 65). Optista keskipistettä ja tasapainolinjaa pidetään sommittelun perusasioina (Juholin ym. 1998, 63). Optinen keskipiste eli symmetrinen tasapainopiste sijaitsee aivan tasapainolinjan keskellä. Tasapainolinjan sijainti määräytyy niin, että linjan alapuoleinen osa on suunnilleen sama kuin painopinnan leveyden suhde sen korkeuteen. (Toikkanen 2003, 39–40.) Vakiintuneet sommitteluratkaisut auttavat löytämään elementeille parhaat mahdolliset sijoituspaikat julkaisussa. Sopivasti perinteitä rikkomalla voidaan kuitenkin saada aikaan lopputulos, jonka sanoma on tehokas ja se huomataan. (Huovila 2006, 29.)

Hallittu epäsymmetria on lähes aina toimiva ratkaisu, se on kiehtova, dynaaminen ja siinä on eteenpäin liikkumisen tuntua. Epäsymmetrian käytössä on myös omat ongelmansa. Epäsymmetria ei saa vaikuttaa suunnittelemattomalta, jottei se luo sekavaa kuvaa sivusta. Epäsymmetriaa voidaan käyttää myös eräänlaisena mausteena symmetrisessä kokonaisuudessa. Tällöin saadaan luotua yhtäaikaaisesti harmoninen ja dynaaminen vaikutelma. (Loiri 2004, 80–81.) Symmetriaa ja epäsymmetriaa on mahdollista käyttää myös rinnakkain. Aukeamasta toinen sivu voi olla sommiteltu symmetrisesti ja toinen epäsymmetrisesti. (Juholin ym. 1998, 46.)

Suunnittelussa pyrin pitämään mielessä koko ajan kultaisen leikkauksen pinnanjakosuhteet. Tärkeimmän asian ei kuulu olla keskellä sivua tai aukeamaa. Silmää miellyttävän ratkaisun saa aikaiseksi hyödyntämällä kultaista leikkausta. (Lyytikäinen ym. 1995, 21.) Pinnanjaossa pyrin käyttämään varsin vähän tasapaksua symmetristä

sommittelua. Pinnanjaot olen pyrkinyt luomaan niin, että joko ylä- tai alaosa on toista isompi, tai joko oikealla tai vasemmalla on isompi tila käytettävissä (Kuva 19). Eivätkä sivut aukeamalla ole toistensa peilikuvia. Jos sivu tai aukeama on vaikuttanut liian symmetriseltä, pyrin löytämään jonkin muuttujan rikkomaan symmetrisyyden. Esimerkiksi tapahtuman esittelyssä tekstipalstat olisivat olleet hyvin toistensa peilikuvat, halusin tähän kuitenkin muutoksen ja katkaisin symmetrian kainalojutulla (Kuva 20).

Kuva 19. Kolumnissa on selvästi jätetty sivun yläosaan enemmän ilmaa kuin alaosaan.

Kuva 20. Tapahtuman esittelyssä aukeaman vasemmalle puolelle on sijoitettu leipäteksti rikkomaan peilikuvamaista symmetriaa.

12.6 Rytmi

Rytmin avulla lisätään julkaisun viestin mielenkiintoa. Sen avulla annetaan esitettävälle asiaille järjestys. Rytmä voi olla joko säännöllistä tai epäsäännöllistä. Elementit voidaan asettaa painopinnalle staattisesti tai dynaamisesti. Staattisella tarkoitetaan paikallaan pysyvää ja dynaamisella epäsymmetristä, liikehtivää ja luovaa ratkaisua. Rytmin rikkominen luo visuaalista kiinnostavuutta, yllätyksen. (Lyytikäinen ym. 1995,15; Huovila 2006, 52.) Kuvapinnassa rytmä ja liike saadaan aikaan pintajaon vaihtelulla (Juholin ym. 1998,65). Sommittelu on usein tasapainoilemista johdonmukaisuuden ja vaihtelevuuden välillä (Pesonen 2007, 63). Pitää kuitenkin muistaa, että päämääränä on luoda sisäisesti johdonmukainen painotuote, joka ei kuitenkaan saa olla tylsä (Parker 1998, 11). Aikakauslehdissä palstajaon tehtävänä on luoda rytmä sivuille.

Sauman rytmä perustuu pitkälti palstoitukseen ja sen monipuolisuuteen. Lisäksi olen kiinnittänyt huomiota siihen, miten kuvien avulla saa sivuille rytmikkyyttä. Joka sivulla tai jutussa ei palstamäärän tarvitse olla sama. Pysin juuri tämänkaltaiseen yllätykseen. Kun lukija kääntää sivua, palstoitus ei olekaan sama edellisen sivun kanssa. Erityisesti pitkistä jutuista tulee mielenkiintoisempia luettavia, kun lukijalle tarjotaan rytmän muutosta. Tätä keinoa olen käyttänyt hyväkseni lehden pisimmissä jutuissa, kuten tapahtuman esittelyssä ja henkilöhaastattelussa.

Johdonmukaisuutta luo samanlaisena toistuva Tiestikö? -palsta ja lyhyet jutut, joiden palstoitus on varsin rauhoitettu. Lehden rytmän luominen oli osaltaan myös varsin haastava tehtävä. Suurin osa lehden jutuista on niin sanottuja erikoisjuttuja, kuten tapahtuman ja paikkojen esittely, joille tuli luoda niille ominainen ilme. Henkilöhaastattelua suunnitellessa tuli muistaa, että pitkän jutun tulisi olla mielenkiintoisessa muodossa. Juttujen rakenteet tuli olla erilaisia, mutta kokonaisuutena lehden tuli olla yhtenäinen. Näin ollen johdonmukaisuuden kanssa oli työtä. Lehden sisältö ei ole järin laaja, eikä siinä ole kahta samalla tavalla rakennettua juttua. Miten sellaisesta saa luotua johdonmukaisen kokonaisuuden rakenteellisesti? Tässä tapauksessa yhtenäinen typografia ja toistuvat elementit liittäivät sivuja kokonaisuudeksi.

Jotta aikakauslehden sivut olisivat keskenään johdonmukaisia, tulee suunnittelupohjasta löytyä seuraavat seikat:

- yhdenmukaiset ylä-, ala-, - ja sivumarginaalit
- yhdennäköiset kirjasintyypit otsikoissa, väliotsikoissa ja kuvateksteissä
- yhtä suuret sisennykset kappaleiden alussa
- samankokoiset palstavälit
- yhtä paljon tilaa kuvien ympärillä
- toistuvat graafiset elementit.

(Parker 1998, 12.)

13 VÄRIMAAILMA

Värien käytön lähtökohdat ovat vahvasti sidoksissa julkaisun tavoitteiden kanssa. Väri on samalla tavalla ulkoasun rakennusmateriaalia kuin on typografia, tyhjä tila ja kuvat. Värien käyttö vaatii tarkkaa suunnittelua ja sillä tulee olla sisällöstä kumpuava peruste. Väri on voimakas viesti, jonka avulla voidaan lisätä tunnelatausta. (Toikkonen 2003, 43; Rantanen 2007, 173.) Väreillä on aina koettu olevan vaikutus ihmismieleen. Väri kertoo aina jotain, tahallisesti tai tahattomasti. Värien avulla on helppo vaikuttaa, sillä niihin liittyy hyvin paljon tunteuksia, makuja ja symboliikkaa. Värejä voidaan hyödyntää myös asioiden jäsentelyssä, korostamisessa ja osoittamisessa. Toisinaan väri voi olla este viestin perille menon kannalta, sillä värit koetaan yksilökohtaisesti. (Lyytikäinen ym. 1995,56; Juholin ym. 1998,11–12; Parker 1998,160.)

Värien kokemiseen vaikuttavat monet seikat, joita ovat muun muassa

- ikä
- sukupuoli
- kansallisuus
- uskonto
- ammattiala
- sosiaalinen asema
- taloudellinen asema
- ympäristö

- vuodenaika
- kokemukset
- mielentila.

(Rantanen 2007,174.)

Muuttujia värien tulkinnassa on siis lukemattomia. Ei pidä luottaa vain yhteen tulokseen. Väreillä on omat symboliset viestinsä, jotka ovat sidoksissa kulttuuriin. Esimerkiksi Pohjoismaissa tulkitsemme valkoisen värin neutraaliseksi ja puhtaaksi. Itäisissä kulttuureissa valkoinen väri taas symboloi kuolemaa. (Lupton 2008, 71.)

Sisältöelementtien värit vaikuttavat sisällön huomaamiseen, ymmärtämiseen ja mielikuvien muodostumiseen (Koskinen 2001, 85). Väreillä voidaan helpottaa lukijaa löytämään erilaisia tekstihierarkioita. Esimerkiksi erilaisilla väripohjilla voidaan osoittaa tietolaatikoita tai kainalojuttuja. Värien käytön tulee noudattaa loogisuutta eri sisältöelementtien esittämisessä. (Lyytikäinen ym. 1995, 56.) Värin määrällä voidaan arvottaa tietoa. Voimakas väri viestii asian tärkeyttä, haalea taas vähemmän tärkeä. Suuri väripinta viestii asian tärkeydestä ja pienempi alue vähemmän tärkeästä osasta. Värin kylläisyydellä tarkoitetaan sen pitoisuutta eli voimakkuutta. Mitä voimakkaampi väri on, sitä suuremman kontrastin se luo painopinnalle. Voimakas väri hyppää sivulta lukijan silmään, kun taas laskemalla värin kylläisyyttä saadaan asia pysymään paremmin taustalla. (Rantanen 2007,175.)

Toimivan ja tehokkaan julkaisun pitäisi toimia myös mustavalkoisena (Honeywell ym. 2005, 35). Suunnittelullisesti väreillä ei ole niin suurta merkitystä. Lopputulosta ajatellen ne kuitenkin ovat tärkeitä. Lehdessä kaikki vaikuttaa kaikkeen. Tämä pätee myös väreihin. Ei ole olemassa mitään selviä sääntöjä värien käytön suhteen, mutta terve järjenkäyttö on sallittua värejä valitessa. (Rantanen 2007,174.) Väri voi olla yhdistävä ja rakentava tekijä kuvan ja tekstin välillä (Huovila 2006, 169).

Värin valinnassa on kuitenkin otettava huomioon sen luettavuus. Esimerkiksi leipätekstin tulee erottua taustastaan. (Koskinen 2001, 87.) Teksti painetaan mustalla, koska tuolloin se luo mahdollisimman suuren kontrastin valkoisen paperin kanssa. Kontrastin ollessa mahdollisimman suuri, on tekstin lukeminen helppoa. (Rantanen

2007,175.) Käyttäessä värillisiä tekstejä on aina huolehdittava, että teksti varmasti näkyy (Lyytikäinen ym.1995,63).

Monet aikakauslehdet teettävät itselleen omat uniikit värinsä, joita he käyttävät julkaisuissaan. Värit voivat olla lehden tavaramerkki. (Lupton ym. 2008, 148.) Värejä valitessa, kannattaa käyttää hyväkseen ajattelumallia ``vähemmän on enemmän``. Mustan lisäksi julkaisuun riittää yhdestä neljään pääväriä. Jos värejä on liikaa, on vaarana, että sivut ja aukeamat alkavat näyttää levottomilta. (Rantanen 2007,175.) Värit havaitaan aina suhteessa niiden ympäristöön. On otettava huomioon, mitä värejä tai taustavärejä värin ympärillä on. (Lyytikäinen ym.1995,57; Juholin ym. 1998,112.)

Käytä väriä, kun haluat julkaisussasi

- korostaa
- erottaa
- yhdistää
- herättää
- järjestää
- luoda merkitystä
- yhtenäistää.

(Rantanen 2007,173.)

Tutkittuani muita aikakauslehtiä päädyin siihen, että haluan Saumasta värikkään lehden. Osa lehdistä, joita tutkin oli väritykseltään hyvin synkkiä ja tummia. Se ei antanut hyvää mielikuvaa lehden sisällöstä, mieleen tuli hyvin vakavat aiheet, tunkkaisuus ja surullisuus. Tällaisen mielikuvan minussa herätti muun muassa lehti nimeltä Oma aika. En halunnut Sauman herättävän kenessäkään moisia tuntemuksia. Pysin valitsemaan värit, jotka viestisivät iloisuutta, lämpöä ja keveyttä. Valitsin tasaisesti kylmiä ja lämpimiä värejä, näin värien avulla saisi aikaan kontrastieroja. Kylmien värien koetaan etäännyvän katsojastaan ja päinvastaisesti lämpimät värit lähestyvät lukijaa (Huovila 2006,44).

Sauman väripaletti koostuu pitkälti vastaväreistä vihreä-punainen, violetti- keltainen ja sininen-oranssi. Vastavärit toimivat hyvin yhdessä ja luovat mielenkiintoa. Halusin toisista pääväreistä ottaa käyttöön muokatut versiot, kuten pinkin, turkoosin ja vaa-

leamman vihreän. Kaikki lehteen valitut värit ovat kirkkaita värejä. Kirkkaudella halusin vaikuttaa lukijan saamaan tunnelmaan lehdestä (Kuva 21).

Psykologisesti vaikuttavin väri on punainen. Se on aktiivinen, edistää toimintaa, kiihtymystä ja kilpailua. Valkoinen ilmaisee siisteyttä, puhtautta ja tyhjyyttä. Keltainen väri ilmaisee kiihkeää halua, kunnianhimoa, onnellisuutta ja tulevaisuutta. Vihreä luo kuvan lujasta ja säilyvästä, se on rauhoittava väri. Sininen luo rauhallisuutta, järjestystä ja tyytyväisyyttä. Oranssi luo kuvan mukavuudesta ja sosiaalisuudesta, violetti taas mystisen ja iloisen kuvan. Mustaa pidetään modernin ja joustamattomuuden värinä. (Huovila 2006, 45.) Vaikka Sauman väripaletti on suhteellisen laaja, ei ole tarkoitus käyttää useampaa väriä kerralla yhdellä sivulla tai aukeamalla. Väripaletti antaa mahdollisuuden sitoa väri esimerkiksi kuvien värimaailmaan (Kuva 22).

Kuva 21. Graafisessa ohjeistossa on Sauman värit esitelty seuraavasti. Lehdessä on mahdollista käyttää yhdeksää eri väriä, jonka lisäksi käytetään mustaa ja valkoista.

Kuva 22. Persoonajutun taitossa on käytetty hyväksi kuvasta löydettyä värimaailmaa.

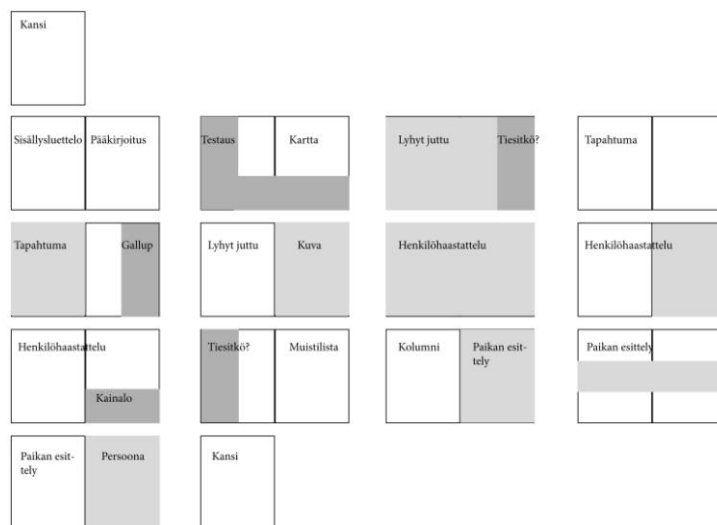
14 TAITTO

Taiton tehtävänä on suunnitella ja toteuttaa julkaisun lopullinen ulkoasu (Lamberg ym. 2003,5). Tässä vaiheessa julkaisun sisältö, piirrookset, kuvat, teksti ja muut elementit yhdistetään toimivaksi kokonaisuudeksi, joka tukee julkaisun sanomaa - viestiä. Taitto tekee lehden todelliseksi. (Lamberg ym. 2003, 75; Rantanen 2007,155.)

Viesti ei ole ainoastaan jutun asiasisältö. Taitto on itse osa viestiä, sen avulla tulisi välittyä tunnelma ja tunteet (Kotilainen 1991,172). Lukijan tulisi sisäistää taiton sisältö ensi vilkaisulla ja lukemisella, siksi elementit tulee sijoittaa informatiivisesti ja hyvään järjestykseen (Huovila 2006, 85). Otsikoiden, ingressien ja väliotsikoiden avulla tulisi lukijalle tulla selkeä kuva siitä, mitä juttu käsittelee. Lukijaa ei voi velvoittaa lukemaan koko juttua, jotta tämä tietäisi, onko juttu häntä varten vai ei. (Juholin ym. 1998, 73.) Taiton tulee tehdä lukukokemuksesta nautittava ja helppo (Kotilainen 1991,157).

Aikakauslehtien taitossa lähtökohtana on joko sivun tai useamman sivun muodostama sarja. Taittajana on tiedettävä, mitä viereisille sivuille on tulossa, jotta ne toimisivat taitollisesti yhdessä. Lukija harvoin katsoo vain yhtä sivua kerrallaan. Hyvin toi-

miva taitto ohjaa lukijaa havaitsemaan sivujen jutut tärkeysjärjestyksessä. (Huovila 2006, 142, 144.) Aineistosta kannattaa luoda itselleen sivutaittomalli eli tuuppari (Kuva 23). Esimerkiksi paperille piirretään yhtä monta ruutua kuin painotuotteessa on sivuja. Näille pienoiskoossa oleville sivuille voidaan hahmotella aineiston sekä juttujen ja osioiden rakennetta. Pienoismallisivujen avulla nähdään helposti, miten taitettava materiaali jakautuu sivuille ja miten julkaisun dramaturgia välittyy. (Juholin ym.1998, 77.)

Kuva 23. Lopullinen tuuppari juttujen järjestyksestä ja asettelusta.

Taittopohjien tekijän ei itse välttämättä tarvitse taittaa työtään kokonaan. Monesti riittävät kirjalliset ohjeet ja sivujen karkea taittomalli. Tällä kertaa oma taittoni toimii tuleville tekijöille esimerkkinä. Taiton tuli olla todellista taittoa vastaava, jossa on huomioitu samat asiat, mitä tulee seuraavienkin taittajien huomata. Kuviksi on valittu aineistojen parhaat, kuviin on liitetty kuvatekstit, testauksessa ja gallupissa on huomioitu henkilöiden tiedot, huomiopalloihin on nostettu tärkeät muistettavat asiat artikkeleista ja niin edelleen. Itse lehteä taittamalla pystyin helposti puuttumaan niin sanottuihin ongelmakohtiin ja korjaamaan ne. Taiton tekeminen auttoi myös paremmin hahmottamaan lehden kokonaiskuvaa. Jouduin monesti turvautumaan esimerkkitekstiin sivuja taittaessani. Olemassa olleet aineistot eivät olleetkaan tarpeeksi laajoja suunnittelemini kohtiin.

15 GRAAFINEN OHJEISTO TULEVAAN KÄYTTÖÖN

Lehden ohjeistus on sukua yritysmaailman graafiselle ohjeistukselle. Yritysten graafisissa ohjeistuksissa määritellään tarkasti miten yrityksen logoa tai liikemerkkiä tulee käyttää ja miten typografiaa ja värejä tulee soveltaa. Ohjeistuksen avulla pystytään noudattamaan visuaalista suunnitelmaa. Suunnitelman noudattaminen on varsin tärkeää yrityksen ilmeen kannalta, jotta se säilyisi samanlaisena. Säännöstö ohjaa sisällön oikeanlaista muotoa ja sijoittumista. Toistuvat visuaaliset signaalit tekevät lehdestä tunnistettavan ja se erottaa lehden muiden lehtien joukosta. (Rantanen 2007,155–157.)

Sauman graafinen ohjeisto poikkeaa tavanomaisesta ohjeistosta. Sauman ohjeisto on tehty käyttäjiään varten, jolloin siinä on huomioitu käyttäjien aiempi tieto- ja taitotasoo (LIITTEET 8-11). Ohjeistossa on selitetty varsin yksityiskohtaisesti lehden muotoiluun liittyvät seikat. Ohjeisto on rakennettu niin, että se sisältää, yleisesti osion ja sivukohtaisesti osion (Kuva 24). Yleisiin ohjeisiin kuuluvat muun muassa ohjeistus typografian käyttöön, master-pohjien toimintaan, kuvien lisäämiseen ja niin edelleen. Sivukohtaisissa ohjeistuksissa paneudutaan taitollisesti jokaiseen lehden juttuosioon yksi kerrallaan. Sivukohtaisissa ohjeissa käydään läpi, mitkä piirteet kuuluvat millekin sivulle, esimerkiksi mitä elementtejä tulee käyttää, mitä otsikkotyyliliä ja kuinka monta kuvaa jutussa tulee olla.

YLEISTÄ		SIVUKOHTAISET	
Pikatoimintoja	3	Kannet	19
Mater-pohjat	4	Sisällys	20
Tekstit & kuvat	7	Pääkkäri	21
Tyyli	10	Kartta & vinkki	22
Links & info & Arrange	14	Testaus & tiesitkö	23
Värit	15	Henkilöhaastattelu	24
Merkkimäärät	16	Esittely	26
Elementit	17	Kolumni	28
		Persoona	29
		Tapahtuma	30
		Gallup	31
		Lyhyet jutut	32
		Muistilista	31

GRAAFINEN OHJEISTO 2

Kuva 24. Graafisen ohjeiston sisällysluettelo.

Ohjeisto on varsin kuvapainotteinen. Kuvan ja tekstin avulla pyrin luomaan kokonaisuuden, jonka avulla tulevien taittajien olisi mahdollisimman helppoa taittaa lehti. (Kuva 25). Graafinen ohjeisto hyödyntää samaa ulkoasua lehden kanssa. Sen typografia on sama kuin lehdellä, esimerkiksi osastojen merkki on sama kuin lehdellä. Käytetyt väritkin ovat lehden kanssa yhtenevät.

Kuva 25. Graafisen ohjeiston sisältöä. Kuvassa esitellään Sisällyksen ja Pääkkärin ominaispiirteet, jotka tulee taitossa ottaa huomioon.

16 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI

Lehden suunnittelu opetti minulle paljon. Suunnittelu ja sen toteutus todellakin ottaa oman aikansa ja vaatii tekijältään ajatustyötä. Jotta kokonaisuudesta saa toimivan, pitää kaikki sen osat hioa yhteensopiviksi. Jos teet muutoksen yhteen kohtaan lehteä, todennäköisesti joudut muokkaamaan monta muutakin kohtaa.

Koin lausahduksen, ”yrityksen ja erehdyksen kautta voittoon” varsin toimivaksi. Lopputuloksen eteen on kokeiltava erilaisia ratkaisuja, toiset niistä ovat hyviä ja toiset eivät. Pyörää ei tosiaan tarvitse keksiä uudelleen. Lehteä suunniteltaessa on hyvä poimia ideoita jo olemassa olevista lehdistä, peilata näiden lehtien luomia ratkaisumalleja omaan lehteen, mitkä kohdat toimisivat ja mitkä eivät. Ympäristömme on

täynnä erilaisia ideoita ja inspiraationlähteitä. Olisi tyhmyyttä olla hyödyntämättä niitä.

Lehden suunnittelu oli haasteellista. Miten suunnittelen sivun ja aukeaman niin, että sen pohjaratkaisu toimii seuraavassakin lehden numerossa? Suunnittelussa oli otettava huomioon, että sen sisältö tulisi muuttumaan joka kerta. Ulkoasun tulisi kuitenkin olla mahdollisimman samanlainen kerta toisensa jälkeen. En ollut suunnitellut ennen julkaisua, jota tultaisiin hyödyntämään useamman kerran.

Haasteellisuuden lisäksi suunnittelutyö oli varsin palkitsevaa. Visuaalinen ajattelukykyni laajeni ja kehittyi projektin aikana. Koin monia onnistumisen hetkiä keksiesäni parempia ratkaisuja toteuttaa lehden sisältöä. Yksi tärkein oppimani asia oli, että tosinaan on luovuttava omista ideoistaan, jotta lopputulos toimisi paremmin. Itselleen ei ole helppoa antaa periksi, kun on mielestään keksinyt jotain erinomaisen hienoa ja luovaa. ”Ei ole olemassa hyviä tai huonoja elementtejä, joskus ne vain ovat väärässä ympäristössä”(Parker 1998,6).

Tahdon kiittää Satakunnan ammattikorkeakoulua siitä, että se antoi minulle mahdollisuuden toteuttaa yhden ammatillisista haaveistani. Sain suunnitella lehden alusta loppuun asti itse. Lehden, joka oikeasti tulee myös ilmestymään.

17 LOPUKSI

Graafisen suunnittelun päämääränä on luoda mahdollisimman mielenkiintoinen, huomiota herättävä, informatiivinen ja helposti luettava julkaisu. Julkaisun sisällön tulisi olla johdonmukainen, muttei tylsä. (Juholin ym. 1998, 70; Parker 1998, 11.) On hyvä ajatella lehteä itsensä kautta. Miten juuri minä kiinnostuisin lehdestä? Miten löytäisin helpommin lehdestä etsimäni kohdat? Miten lehden viesti välittyisi minulle parhaiten?(Rantanen 2007,81.) Jonsson (Första förhållandet mellan utskrift och grafisk design) esittää tärkeän suunnittelussa muistettavan seikan seuraavasti: ”Graafinen suunnittelu, jota ei ole suunniteltu vaatimusten mukaisesti ei palvele tarkoitus-

taan”. Jos julkaisun suunnittelussa ei oteta huomioon sen kohderyhmää ja kohderyhmän vaatimuksia, kuten mielenkiintoisuutta ja luettavuutta, voi sanoa julkaisun olevan epäonnistunut.

Julkaisun antama ensivaikutelma on kestävä. Ensivaikutelma on mahdollista tehdä vain kerran. Siksi suunnitteluun tulee panostaa. (Parker 1998, Johdanto xix) Hyvä suunnittelu ei mene missään hukkaan. Pienellä budjetilla tuotettu julkaisu tulee suunnitella yhtä hyvin kuin isommallakin budjetilla tehtävät julkaisut. Hyvä painotekniikka ja hieno paperi eivät peitä suunnitelmallisia puutteita. (Lyytikäinen ym. 1995, 8.)

Lehti on aukeamien jatkumo, sarjallinen kokonaisuus. Kokonaisuudessa edelliset sivut vaikuttavat toisiinsa. Ne vaikuttavat myös lukijaan. Lehdessä kaikki vaikuttaa kaikkeen. Jokainen osio lehdestä on suunniteltava kunnolla ja ajatuksella. Lukijalla on paljon muutakin tekemistä kuin lukea lehteä. Lukijaa ei voi pakottaa lukemaan lehteäsi kanteen kanteen. Lukija määrää itse, mitä hän lehdestä haluaa lukea ja mitä hän jättää lukematta. (Kotilainen 1991, 14.) Suunnittelussa hyvänä ohjenuorana toimii lause, vähemmän on enemmän. Lause ilmentää hyvin suunnittelun päämäärää. Mitä vähemmän kirjaintyyppejä ja -kokoja julkaisussa on käytössä, sitä todennäköisimmin lopputulos on kaunis.

LÄHTEET

Kirjalähteet:

Honeywell, P., Carpenter, D. 2005. Digital Magazine Design: With Case studies. Exeter, GBR. Intellect Ltd.

Huovila, T. 2006. "Look" Visuaalista viestisi. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Juholin, E., Loiri, P. 1998. Huom! Visuaalisen viestinnän käsikirja. Jyväskylä: Gummerus.

Kalske, K., Mattila, P. & Pajunen, M. 1994. Julkaisuntekijän käsikirja. Jyväskylä: Gummerus.

Koskinen, P. 2001. Hyvä painotuote. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Kotilainen, L. 1991. Lehdentekijän käsikirja. Kuopio: Minnapress Oy.

Lamberg, N., Keränen, V. ja Penttinen, J. 2003. Julkaisu & Kuvankäsittely. Porvoo: Docendo.

Loiri, P. 2004. Typo- Pieni käyttöopas typografian laatijalle. Helsinki: Inforviestintä Oy.

Lupton, E. 2006. D.I.Y. Design It Yourself. New York: Princeton Architectural Press.

Lupton, E., Phillips, J.C. 2008. Graphic Design: The New Basics. New York: Princeton Architectural Press.

Lyytikäinen, K., Riikonen, H. 1995. Painotuotteen suunnittelu. Jyväskylä: Gummerus.

Parker, R.C. 1998. Hyvältä näyttää. Jyväskylä: Gummerus.

Pesonen, E. 2007. Julkaisijan käsikirja. Porvoo: Docendo.

Rantanen, L. 2007. Mistä on hyvät lehdet tehty. Hill and Knowlton Finland Oy: Libris Oy..

Sumiloff, L. 2000. Graafisen suunnittelijan teknologia. Jyväskylä: Gummerus.

Toikkanen, R. 2003. Tyylikäs julkaisu. Helsinki: Edita Publishing.

Nettilähde:

Jonsson, E. Första förhållandet mellan utskrift och grafisk design. Viitattu 1.10.2012. Saatavissa: <http://www.tumennet.org/forsta-forhallandet-mallean->

Satakunnan ammattikorkeakoulun verkkosivut. Viitattu 9.10.2013

Saatavissa: http://www.samk.fi/hakijat/amk-tutkinnot_nuoret

Antalixen verkkosivut. Viitattu 24.10.2013

Saatavissa: <http://back.antalis.com/sitesweb/media/library>

Porin Pyryn nettilehti. Viitattu 26.10.2013

Saatavissa: <http://www.pyrylehti.fi/>

Sauman kannen variaatioita.

Sauma

res evel illiand elloria
consed
moluptatis sunt re, as i
n nati ut dolo tem simet
prestrum estestis mo
miliquam iusam

fugiatis eiunt
audaers per

Magnatus. Alit aspedi aborepudi conse-
sello int voluptas saectatur,

rumqui id modior sunda veri
re, volupta tectur,

turio. Et quo maiorem hillessecus

Sauman kannen variaatioita.

Sauman kannen variaatioita.

Sauman kannen variaatioita.

Sauman lopullinen kansi.

Variaatio Sauman takakannesta.

Sauman lopullinen takakansi.

Graafisen ohjeiston sisältöä.

Taitossa jokaiselle tekstin osalle, kuten otsikolle, leipikselle ja ingressille on määritelty oma tyyliinsä. Tyyli sisältää mm. fontin nimen, koon, tyylin (bold, regular, italic) jne. Tyyli löytyvät PARAGRAPH STYLES -VALIKOSTA. Taitossa tarvitaan eri tyyliä, jotta tarvittavat asiat saadaan korostettua ja erotettua toisistaan.

LEIPÄTEKSTI ELI LEIPIS
Leipätekstillä tarkoitetaan jutuissa olevaa tavallista palstoitettua teksti osuutta. Saumassa on käytetty kahta erilaista leipistyyliä, groteskia eli päätteetöntä ja antikvaa eli päätteellistä TYYLÄ. Lyhyissä jutuissa päätteettömä fontti on helpompilukuisempaa, kun taas pidemmissä jutuissa antikva sopii hyvin. Leipiksen vaihtelu tuo myös vaihtelua lehden sivuille ja luo omanlaisensa tunnelman juttuihin.

Olore nonectenda
quia nit mo temo eos
non con nis eius est
ratur aut faccae do-
lorestum nem. Sum
rat aut hita niminctio
estibero doloritam re-
rum andi ipiciti atiatet
pro expliam, sitaece
peditatie que debitat
essimodit, quidignam
eatiorendi cons

Groteksi

Groteksi Corbel 8 pt
Antikva Chapparral pro 8 pt

Olore nonectenda
quia nit mo temo eos
non con nis eius est
ratur aut faccae do-
lorestum nem. Sum
rat aut hita niminctio
estibero doloritam re-
rum andi ipiciti atiatet
pro expliam, sitaece
peditatie que debitat
essimodit, quidignam
eatiorendi cons

Antikva

Aquia si volut od

Otsikko, Eras Light ITC, Regular, 50 pt

AQUIA SI VOLUT OD

Otsikko_caps, Eras Light ITC, Regulari, 80 pt, ALL CAPS

Aquia si volut od

Otsikko2, Helvetica Neue LT Std, 75 Bold, 50 pt

AQUIA SI VOLUT OD

Otsikko2_caps, Helvetica Neue LT Stad, 65 Medium, 86 pt

AQUIA SI VOLUT OD

Kainalo_Otsikko, Corbel, Bold, 12 pt

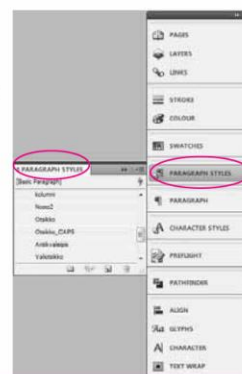
OTSIKKO

Otsikko antaa aina ensi-silmäksen jutusta. Otsikon tulee olla silmiinpistävä ja huomiota herättävä. Siksi lehdellä on useampi kuin yksi otsikkotyyli. Saumassa käytettäviä otsikkotyyliä ovat mm. Otsikko, Otsikko_caps, Otsikko2 ja Otsikko2_caps. Näiden lisäksi on vielä otsikkotyyli kainaloteksteille.

Otsikko ja Otsikko_caps ovat samaa fonttia. Toinen on vain suuraakkosilla ladottua. Suur- ja pienaakkosten vaihtelu luo jo erilaista ilmettä, vaikka fontti itse olisikin sama. Otsikko2 ja Otsikko2_caps tuovat taas kontrasti eroa käytettynä Otsikon ja Otsikko_capsin kanssa. Kaikki lehden otsikot rakentuvat näiden neljän kombinaatioista.

Kainalo_otsikkoa käytetään kainalojuttujen otsikkotyylinä.

Otsikoiden fonttikokoa saa muuttaa, jos TÄLLÖIN LUODAAN ulkonaöllisesti parempi ratkaisu. Tärkeämpää, on, että julkaisu näyttää hyvälle.

Graafisen ohjeiston sisältöä.

VÄLIOTSIKKO

Väliotsikkotyylejä on vain yksi. Kaikki väliotsikot tulee siis samalla tyylillä. Joka jutussa ei kuitenkaan ole väliotsikkoa. Kun käytössä on väliotsikko se muuttaa perusleipiksen käyttöä. Väliotsikon jälkeen ei tule sisennystä. Tämän vuoksi leipikset on jaettu ensimmäiseen kappaleeseen ja muuhun leipikseen. Ensimmäisessä kappaleessa ei ole automaattista sisennystä, kun taas tavallisessa leipiksessä on automaattinen sisennys.

Obis derit pro tem eiu, sum ipiduciatus, corem quatis excesti andundistia is postia et doluptiuntis etusam ditiae volut quae sim si nos doluptum vollabo. Officia tatiium adipsum quunda si

NIT DOLUPTUS DOLORIBUS-DAE

et lam, santer lam quosam faceris auda quo volutectis dolorumque prae nimet eturecto volum ex es de ipsam

harum re veliquo connia consequi corest, volorum fuga. Onsed quunti dolesse quatut as eosam in nobite re, ipicat acest volupta culpa ni alitiam fuga. Commimi, commis alitium reium quaspel magnis nonet harum quae

VÄLIOTSIKKO

GROTESKI_LEIPIS_EKA_KPL

GROTESKI_LEIPIS

INGRESSI

Ingressi tukee otsikon sanomaa ja avaa jutun ideaa ja aihetta. Saumassa on käytetty kahta erilaista ingressiä. Ingressien tyylit pohjautuvat samaan fonttiin. Syyn eriaisiin nimiin tuo se onko käytetty pien- vai suuraakkosia.

Is eslio maiorum quo molor auda pos verum verro quatur?
Acculpa nobis aut inciunt earum essincipsunt doluptatusa quam faccae nat as et adissim

IS ESTIO MAIORUM QUO MOL-
LOR AUDA POS VERUM VERRO
QUATUR?
ACCULPA NOBIS AUT INCIUNT
EARUM ESSINCIPSUNT DOLUP-
TATUSA QUAM FACCAE NAT
AS ET ADISSIM

CENTURYGOTHIC12 PT
REGULARCENTURY GOTHIC 12 PT
ALL CAPS

GREDIITTI

Gredits eli suomennois kunnia, tulee aina antaa tekijälleen. Jokaisessa jutussa on siis aina oltava maininta siitä kuka on toiminut jutussa kuvaajana ja kuka kirjoittajana.

Ensin mainitaan jutun kirjoittaja sanalla **teksti** ja sen perään henkilön nimi. Henkilön nimi tulee aina **suuraakkosilla boldattuna**. Tämän jälkeen mainitaan kuvaaja, sanalla **kuva tai kuvat**, jos kyseinen henkilö on ottanut useamman kuvan. Jos kirjoittaja ja kuvaaja on yksi ja sama henkilö ilmoitetaan tämä järjestyksessä Teksti ja kuvat ja perään henkilön nimi. Joskus kuvaaja voi olla useampi kuin yksi. Tällöin jokainen kuvaaja mainitaan kohdassa kuva, henkilöiden nimet laitetaan aakkosjärjestykseen.

Teksti MATTI MEIKÄLÄINEN
Kuva ESSI ESIMERKKITeksti ja kuvat MATTI
MEIKÄLÄINENTeksti MATTI MEIKÄLÄINEN
Kuvat ESSI ESIMERKKI, MAIJA
MEIKÄLÄINEN JA TIMO TE-
KAISTU

KOLUMNI

Kolumnille on luotu täysin oma tyylinsä. Tyyliä käytetään joka kappaleessa, jolloin kappaleen kolme ensimmäistä sanaa erottuvat värillä ja koolla muusta tekstistä.

Kolmen ensimmäisen sanan väriä saa muuttaa muuhun juttuun sopivaksi.

Kolumnityyli tekee tekstistä tasa-
paltaisen.

BIT AUT EXCEPTATEM harchitatin por assit pro minctur accullabo. Itatqui apelicapel mos simet id quae nostorem nullaborio quiam remodit asperem udandes dolendelit rectem fugiaer uptiber ovitae ventur, sanimil incia sim site nonge dolupture sunt et et omnisquati am erferferi ut re quaequi re sum, endis natem autatur epudae es sum verum quidi ad quatuptea sendam

ANFANGI

Anfangi eli tekstin suurkokoinen aloituskirjain.

Beatut? Genimin ullabor emodis aria sequi optaerum quam, que voluptat officipiciae dest, odi re idi sequamu sciaspedi saerum ad ullaboreium ut utNatemolo repudandae eventis atiberevoret to toremperi dolupti onhendipsae sed nil endem rem exerum et il esedigenet et lament ut doles ma sunt voluptat que nitaqui desed

Anfangia kätettäessä löydään anfangin ja ensimmäisen sanan väliin **väilyönti**. Sitten painetaan **Alt ja nuoli oikealle**. Tee tämä näppäinyhdistelmä neljä kertaa. Tällöin anfangin ja sanan väliin tulee isompi tyhjä tila ja aloituskirjain erottuu paremmin muusta tekstimassasta.

Graafisen ohjeiston sisältöä.

MUISTILISTA

Muistilistalla on oma tyyliinsä, jota käytetään vain muistilistassa. Tyyli korostaa boldatusti ensimmäisen sanan, joka toimii ns. otsikkona. Sitä näkee heti mitä jutussa käsitellään. Esimerkiksi ensimmäinen sana voisi olla **ASUNTO**. Tämän jälkeen tekstin sisältö koskee asunnon hankkimista.

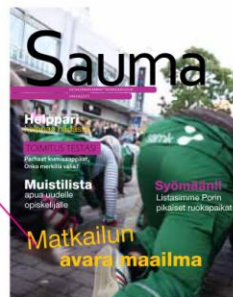
APED MAXIM REPUDIO NSE-
QUO MAGNATEM EATESTIUR?

PERFERI NMAGNATUR? QUIS
DICUSAM INTUR?

BERUM QUE DOLUM EATE ET
QUE VOLUPTIAS EOS NE EXP-
LACE RIANIMA GNIMI, UT

KANSI_FONTTI

Kantta varten on luotu yksi erillinen tyyli lisää, jotta kaannen nostoihin saataisiin vaihtelua ja erilaista ilmettä. Tyyli pohjautuu kuitenkin tyyliin Otsikkoz.

KUVATEKSTI

Kaikkiin kuvateksteihin käytetään samaa tyyliä kuvateksti. Kuvatekstin tehtävä on kertoa muutakin kuin mitä kuvassa näkyy.

EI NÄIN Lautasella on vasemmassa reunassa salaattia ja mandariinin paloja.

NÄIN Koulumme ruokalassa pääset nauttimaan terveellistä lounasta edulliseen hintaan. Muistathan aina näyttää opiskelijakorttiasi.

YKSISANAISOLLA

Yksisanaisolla- tyyliä käytetään eritoten pienissä jutuissa korvamaan välilotsikkoo. Tyyli nostaa capsilla yhden sanan kappaleen alusta, jolloin lukijan huomio kiinnittyy siihen samalla tavalla kuin välilotsikkoonkin.

IGNAM, venistrum quas simenihil into quidita tempor aut as con eat. Endest, sa ium lat ent et abore neces ilignimodis ponorempos expelllectoagnis apis demissi vnelis mihil id que comis idendebit eatur abo. Tat quiandel molupta tessimatur sima volor mod es et que dolupit ut eum faccusc idigent.

Graafisen ohjeiston sisältöä.

Elementit

Saumassa käytetään muutamia elementtejä. Elementit toimivat eri tavoilla riippuen siitä, ovatko ne luotu Illustratorilla, jolloin ne ovat vektorigrafikkaa vai onko ne luotu InDesignissa. Jokaisen elementin yhteydessä on ilmoitettu sen toimintapa ja miten sitä voi muokata esim. vaihtaa sen värin.

Palloelementti on vektorigrafikkaa, joka pitää tuoda taittoon aina place-komennolla, jos halutaan muuttaa elementin väriä. Aktivoi elementin ja tuo kansioista haluamasi värinen elementti toisen tilalle.

Palloelementistä on olemassa myös versio, jossa palloja on vähemmän. Pienipallo_elementti on käytössä kolumnissa.

Saperferum erum volentis, tem ut facium volum volor si nossus perit aut ipsimolore, saepedi re nulpaluptat uni hiarum pa perum resunt ad.

Puhekupla, esiintyy gallup-jutussa. Sen sisällä oleva teksti on aina valkoinen. Tyyliä Groteski_leipis_eka_kpl. Kuplan väriä saat muutettua InDesignissa.

Kuka?

NIMI: Maija Meikäläinen

IKÄ: 28

KOULUTUS: Liiketalous

HARRASTUKSET: Uinti ja sauvakevälly

VALITSIN SAMKIN KOSKA, ei ollut syytä muuttaa muualle amkn vuoksi

NEUVONI UUELLE OPISKELIJALLE: Nauti opiskelijaelämästä! Tule liian nopeasti huomaamaan, että valmistuminen kolkuttelee oven takana.

TÄTÄ ET TIENNYT MINUTA: Olen saanut nimeni äidin lempiyhtyeen solistin mukaan.

Laatikko on idealtaan sama, kuka?, toimittajalta, Pari jne. Sisältö vain muuttuu jutun mukaan. Jokaisessa jutussa on määritelty se, mitä ja miten sen sisältö koostuu.

Huomiopallon tarkoitus on herättää sivulla huomiota. Palloon nostetaan sellaisia asioita, joita halutaan korostaa kuten esim. päivämäärät, nettisivut yms. Huomiopallo toimii samalla periaatteella kuin palloelementti.

KANNESSA

Kannessa-elementti esiintyy sisällysluettelossa. Kannessa elementti kertoo, mitkä jutut sisällysluettelosta on nostettu kanteen. Sen väriä pystyt muuttamaan InDesignissa.

Aina kun jokin juttu loppuu tulee sen perään laittaa merkiksi tämä musta neliö. Se kertoo lukijalle, ettei juttu jatku enää seuraavalla sivulla. Neliö on vektorigrafikkaa ja sen löytää kansioista Materiaalit > Elementtejä > Grafikkaa.